

AD

Notářský časopis

3/2006 strany 77–108

NOTAM

Vydává Notářská komora ČR v nakladatelství C. H. Beck

12. ročník

23. červen 2006

Z obsahu:

Ryšánek, Z.

Jak dodatečně projednat dědictví

Marešová, M., Bláha, R.

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

Krejčovský, O.

Oceňování podniku v dědickém řízení

Osuská, R.

Registrované partnerství a činnost notáře

Collantes, J. M. G.

**Vývoj procesu politické
a ekonomické integrace a v Evropě**

Nejvyšší soud ČR

Prodej věci patřící do dědictví

C. H. BECK

AD NOTAM

Číslo 3/2006

OBSAH

Články

<i>Ryšánek, Z.</i> Jak dodatečně projednat dědictví	77
<i>Marešová, M., Bláha, R.</i> Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti	79
<i>Krejčovský, O.</i> Oceňování podniku v dědickém řízení	84
<i>Osuská, R.</i> Registrované partnerství a činnost notáře	89
<i>Kurková, J.</i> Kdo byl JUDr. Antonín rytíř Randa?	91

Notář a EU

<i>Collantes, J. M. G.</i> Vývoj procesu politické a ekonomické integrace a v Evropě. Příspěvek notářství k tomuto procesu	92
--	----

Diskuse

<i>Šešina, M.</i> Diskuse o návrhu nového občanského zákoníku VI.	94
<i>Nývtová, M.</i> Zamyšlení nad poznámkou o notářské úschově	95
<i>Kuchařík, I.</i> K článku Pavla Kolesára	98

Ze života krajských komor

Notářská komora v Hradci Králové	98
--	----

Ze zahraničí

<i>Krejčová, J., Wawerka, K.</i> 18. Evropské notářské dny v Salcburku	99
--	----

Soudní rozhodnutí

<i>Nejvyšší soud ČR</i>	101
-----------------------------------	-----

Informace

<i>Tlášková, Š.</i> Setkání právnických špiček na Žofíně – Konference „Právní řád České republiky – proměny a stabilita“	102
--	-----

Společenská rubrika

Ani klasický oblek neztrácí na zajímavosti	105
--	-----

Stojí za pozornost	105
------------------------------	-----

Zprávy z Notářské komory	107
------------------------------------	-----

Výsledky notářských zkoušek
za 1. pololetí 2006
přineseme
v následujícím čísle.

Všem úspěšným uchazečům
blahopřejeme.

Vedoucí redaktor:
JUDr. Martin Foukal

Výkonná redaktorka:
Mgr. Ladislava Janková

Adresa redakce:
Řeznická 17, 110 00 Praha 1,
tel. 225 993 959, 225 993 969, 225 993 955
fax 225 993 950
e-mail: ladislava-jankova@beck.cz

Redakční rada:
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.
JUDr. Roman Fiala
JUDr. Jiřík Fleischer
JUDr. Martin Foukal
JUDr. Václav Kouba
doc. JUDr. Alena Macková, Dr.
Mgr. Erik Mrzena
JUDr. Martin Šešina
JUDr. Karel Wawerka

Vydává:
Notářská komora ČR se sídlem Ječná 11, 120 00 Praha 2,
tel. 224 921 258, 224 921 126, tel./fax 224 919 192, 224 919 266,
e-mail: nker@nkcr.cz, http://www.nkcr.cz,
v nakladatelství C. H. Beck

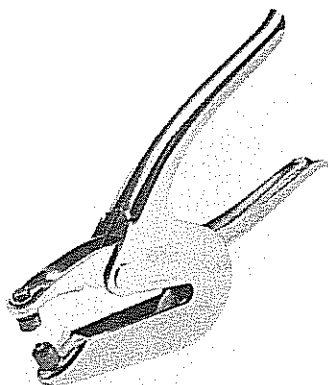
Časopis vychází šestkrát ročně. Předplatné na rok 2006
Kč 700,-, jednotlivá čísla Kč 120,-.

Objednávky přijímá, administraci a distribuci předplatného
a prodej jednotlivých čísel zajišťuje
nakladatelství C. H. Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1.

Přetisk a jakékoliv jiné šíření časopisu nebo jeho jednotlivých
součástí lze pouze se souhlasem vydavatele.

Distribuci a předplatné pro Slovenskou republiku zabezpečuje
Magnet-Press Slovakia s. r. o., Šustekova 10, 851 04 Bratislava,
korespondence: P. O. Box 169, 830 00 Bratislava 3,
tel. (časopisy) 00421 267 201 921, (předplatné) 00421 267 201 931,
fax 00421 267 201 910
e-mail: predplatne@press.sk
www.press.sk

Sešívací kleště Rapid Combi 80/300 Eyeleter

Vhodné k sešívání úředních dokumentů (překlady, smlouvy, potvrzení, atd.). Své uplatnění nacházejí zejména v advokátních a notářských kancelářích a na úřadech. Po sešití nelze bez poškození sešité listy oddělit. Pro ještě větší zabezpečení je možno očkem provléknout provázek a zapečetit.

Obj.číslo: K31069426

Kapacita: 10 listů

Ceníková cena: 1.499,- Kč + DPH

Akční cena pro notáře: **1.190,- Kč + DPH**

Objednávkový kupón

obj.číslo	název	akční cena	počet ks/bal.
K31069426	Kleště Combi 80/300 Eyeleter	1.190,-	
K31073008	Sešívací očko Eyeleter Nr.300 1600ks/bal.	239,-	

odběratel .....

adresa .....

kontaktní osoba .....

tel.číslo .....

fax: .....

IČO .....

DIČ .....

dodavatel:

office line Boué, spol. s.r.o.

Služeb 6/609

108 52 Praha 10

tel: 272 700 907-8, fax: 272 701 195

e-mail: office@officeline.cz

IČO: 41694554

DIČ: CZ41694554

Zaslání na dobírku, poštovné hrazeno dodavatelem.

Inhalt

Aufsätze

<i>Rysánek, Z.</i> Wie kann eine Erbschaft nachträglich verhandelt werden	77
<i>Marešová, M., Bláha, R.</i> Notariatsakt mit Einwilligung zur Zwangsvollstreckung	79
<i>Krejčovský, O.</i> Bewertung eines Unternehmens im Erbverfahren	84
<i>Osuská, R.</i> Registrierte Partnerschaft und die Tätigkeit eines Notars	89
<i>Kurková, J.</i> Wer war JUDr. Antonín Ritter Randa?	91

Notar und EU

<i>Collantes, J. M. G.</i> Die Entwicklung des Prozesses einer politischen und wirtschaftlichen Integration in Europa. Beitrag des Notariats zu diesem Prozess	92
--	----

Diskussion

<i>Šešina, M.</i> Diskussion über den Entwurf des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches VI.	94
<i>Nýltová, M.</i> Überlegung über die Bemerkung zur notariellen Verwahrung	95
<i>Kuchařík, I.</i> Zum Aufsatz von Herrn Pavel Kolesár	98

Aus dem Leben der Bezirkskammern

<i>Vondrák, L.</i> Notarkammer in Hradec Králové	98
--	----

Vom Ausland

<i>Krejčová, J., Wawerka, K.</i> 18. Europäische Notartage in Salzburg	99
--	----

Gerichtsentscheidungen

<i>Oberstes Gericht der ČR</i>	101
--------------------------------------	-----

Information

<i>Tlašková, Š.</i> Treffen der juristischen Spitzen im Žofín - Konferenz „Rechtsordnung der Tschechischen Republik - Umschwünge und Stabilität“	102
--	-----

Bemerkenswertes

.....	105
-------	-----

Gesellschaftsrubrik

Auch der klassische Anzug macht noch Schlagzeilen	105
---	-----

Nachrichten aus der Notarkammer

.....	107
-------	-----

Table des matières

Articles

<i>Rysánek, Z.</i> Comment traiter l'héritage ultérieurement	77
<i>Marešová, M., Bláha, R.</i> Acte notarié avec accord exécutoire	79
<i>Krejčovský, O.</i> Valorisation de l'entreprise dans la procédure de succession	84
<i>Osuská, R.</i> Partenariat enregistré et l'activité du notaire	89
<i>Kurková, J.</i> Qui était JUDr. Antonín chevalier Randa?	91

Notaire et U.E.

<i>Collantes, J. M. G.</i> Développement du processus de l'intégration politique et économique en Europe. Contribution du notariat à ce processus	92
---	----

Discussion

<i>Šešina, M.</i> Discussion sur la proposition du nouveau Code civil VI.	94
<i>Nýltová, M.</i> Réflexion sur la notice concernant le dépôt notarial	95
<i>Kuchařík, I.</i> Concernat l'article de Pavel Kolesár	98

De la vie des chambres régionales

<i>Vondrák, L.</i> Chambre des notaires de Hradec Králové	98
---	----

De l'étranger

<i>Krejčová, J., Wawerka, K.</i> 18 ^{es} journées européennes de notaires à Salzburg ..	99
--	----

Décisions juridictionnelles

<i>Cour suprême de la République tchèque</i>	101
--	-----

Informations

<i>Tlašková, Š.</i> Rencontre des têtes juridiques à Žofín - Conférence „Ordre juridique de la République tchèque - changements et stabilité“	102
---	-----

Rubrique sociale

Même la tenue classique ne perd rien de son intérêt	105
---	-----

Cela Vaut votre Attention

.....	105
-------	-----

Nouvelles de la chambre de notaires

.....	107
-------	-----

Články

Jak dodatečně projednat dědictví

JUDr. Zdeněk Rysánek*

I. Možnost dodatečně projednat dědictví

Podle § 175x OSŘ objeví-li se po právní moci usnesení, jímž bylo řízení o dědictví skončeno, nějaký zůstavitelův majetek, popřípadě i dluh, provede soud o tomto majetku řízení o dědictví. Objeví-li se pouze dluh zůstavitele, řízení o dědictví se neprovede.

V tomto ustanovení je vyjádřena v soudním řízení neobvyklá možnost po právní moci konečného rozhodnutí ve věci vést řízení opětovně, i když o jiném majetku, než původně. Z toho samozřejmě plyne řada teoretických i praktických problémů, na které se pokusím upozornit. V dalším textu budu pro zjednodušení místo slov „po právní moci usnesení, jímž bylo řízení o dědictví skončeno“ používat slovo „dodatečně“.

Samotné znění § 175x OSŘ věta první je prakticky kopií ustanovení § 47 zákona č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád). Malá změna ve formulaci (místo slov „majetek nebo dluh“ slova „popřípadě i dluh“) ve spojení s přidanou druhou větou vyjadřuje skutečnost, že dědictví nelze dodatečně projednat pouze ohledně nově zjištěného dluhu, což se ovšem dalo dovodit i před touto úpravou. Formulace lze tomuto ustanovení mnohé vytknout, například slova „objeví-li se“ se dala nahradit spíše slovy „zjistí-li se“, je otázkou, zda je vhodnější formulace, že soud řízení o dědictví „provede“ nebo by bylo lepší stanovit, že se v tomto řízení postupuje přiměřeně podle § 175a až 175zd OSŘ, a konečně věta druhá vyjadřující nemožnost vést dodatečně řízení jen ohledně nově zjištěného dluhu je nadbytečná, neboť již z věty první vyplývá, že dodatečně lze projednat jen majetek, případně jen s ním i dluh. Větším problémem tohoto ustanovení je, že doslovně vyloženo nepokrývá případy, kdy je dodatečně objeven majetek, který byl předmětem společného jmění manželů. Bez ohledu na to praxe vyžaduje, aby i ohledně tohoto majetku bylo možné dědictví dodatečně projednat, věc by ale byla jasnější právě použitím uvedené formulace „postupuje se přiměřeně podle § 175a až 175zd OSŘ“.

II. Použití hmotných a procesních předpisů

Základní otázkou v řízení o dědictví ohledně dodatečně zjištěného majetku je, jaké hmotné a procesní právo v řízení aplikovat (podněty či návrhy na dodatečné projednání dědictví zejména ohledně nemovitostí se

stále týkají i zůstavitelů zemřelých na počátku minulého století) a dále do jaké míry je soud při projednání dědictví vázán výsledkem původního řízení, zejména ve vztahu k vymezení účastníků řízení.

Z hlediska použití hmotného práva je věc řešena v rámci přechodných ustanovení k občanskému zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.), a to v § 859 odst. 1, podle něhož se při dědění užije práva platného v den smrti zůstavitele. Počínaje dnem 1. 4. 1964 se tedy použije tento občanský zákoník, ovšem ve znění, jaké platilo v době smrti zůstavitele. Při úmrtí zůstavitele v době od 1. 1. 1951 do 31. 3. 1964 se použijí ustanovení občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. a v době do 30. 12. 1950 obecný zákoník občanský z roku 1811. Z tohoto hlediska je třeba za hmotněprávní považovat všechna ustanovení obsažená v těchto zákonech, byť právě v dědickém právu jsou v občanských zákonících tradičně obsažena i ustanovení, která mají spíše procesní povahu.

Současně platný občanský soudní řád neobsahuje žádné zvláštní ustanovení o tom, jaký procesní předpis se má použít při projednání dědictví po zůstaviteli, který zemřel před účinností tohoto zákona. Je pravdou, že tato situace nastala až po 1. 1. 1993, kdy byl zrušen bez náhrady zákon o státním notářství. Ten obsahoval v závěrečných ustanoveních § 106 odst. 3, podle něhož se pro řízení o dědictví po těch, kteří zemřeli před účinností tohoto zákona, užilo dosavadních předpisů. Toto poněkud nesystémové ustanovení nutilo tehdejší státní notářství např. k vydávání odevzdacích listin ve formě, kterou nebylo možno tak jako tak zcela naplnit. Jak bylo uvedeno, současný občanský soudní řád žádné přechodné ustanovení v tomto smyslu nemá, z čehož vyplývá vcelku logický závěr – v řízení o dodatečně zjištěném majetku zůstavitele se vždy použije procesní právo platné v době řízení, neboť soud, který řízení vede, nemůže používat jiné procesní nástroje, než které mu dává současná právní úprava. V tom je tedy zásadní rozdíl proti praxi dodatečného projednávání dědictví státními notářstvími od roku 1964 až do roku 1992.

III. Zahájení řízení o dědictví a jeho ukončení v některých případech

Z hlediska použití procesních předpisů je v dodatečném řízení o dědictví specifické, že nemůže být soudem zahájeno usnesením na základě toho, že se soud dozví, že někdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého (§ 175a

* Autor je notářem v Brně.

odst. 2 OSŘ). Je zřejmé, že tento postup je možno použít jen při prvním zahájení řízení ve věci. V návaznosti na to je třeba položit si otázku, v jakých případech může být řízení zahájeno na základě návrhu, jak to předpokládá § 175a odst. 2 OSŘ a § 81 odst. 1 OSŘ. Lze vůbec zahájit řízení o dědictví, aniž má soud prokázáno způsobem uvedeným v § 175a odst. 2 OSŘ, že někdo zemřel a jaký význam má v té souvislosti při prvním zahájení řízení návrh? Domnívám se, že význam návrhu není v tomto případě prakticky žádný, není-li doložen dokladem o tom, že někdo zemřel nebo že byl prohlášen za mrtvého. Je-li ovšem návrh tímto dokladem doložen, není třeba v tomto případě řízení zahajovat usnesením a jedná se o řízení zahájené na návrh podle § 79 OSŘ. Pokud by nebyl návrh těmito doklady doložen, měl by soud postupovat podle 43 OSŘ, tedy nejdříve vyzvat k doplnění podání (předložit doklad o smrti) a pokud k němu nedojde, návrh odmítnout.

Jaké jsou ale možné způsoby zahájení řízení o dodatečně zjištěném či objeveném majetku? Největším problémem při rozhodnutí o postupu soudu je samotné znění § 175x OSŘ, podle něhož se řízení provede, jen objeví-li se majetek. Musí tedy mít soud nejdříve prokázané, že je tu nový majetek zůstavitele, nebo stačí jen tvrzení v tomto směru? Možný je asi jen druhý výklad, i když jazykový výklad ustanovení odpovídá spíše prvnímu. Při zjišťování, zda tu nový majetek skutečně je či není, by totiž soud musel nejdříve vést jakési zvláštní předběžné řízení a teprve na základě tohoto zjišťování by mohl rozhodnout, zda o tomto majetku „provede řízení“. Další otázkou je míra věrohodnosti tvrzení o nově zjištěném majetku. Toto tvrzení by mělo skutečně zakládat důvodnou domněnku, že tu nový majetek je, jinak by měl soud i v tomto případě postupovat podle § 43 OSŘ a návrhy zcela nepodložené odmítat, aniž dojde k pověření notáře podle § 38 OSŘ.

Při projednání dědictví pak mohou nastat v podstatě dvě situace.

Soud se věrohodně dozví na základě podnětu kohokoliv (nemusí se jednat o účastníka původního řízení), který nemá náležitosti návrhu podle § 79 OSŘ a je doložen např. výpisem z katastru nemovitostí nebo se to dozví na základě své činnosti (poznatky z jiného řízení o dědictví), že se objevil majetek, který nebyl v původním řízení projednán. V tom případě je nepochybně nutno řízení zahájit usnesením, přičemž možnost zahájit řízení lze dovést z ustanovení § 175x OSŘ – jedná se o první krok v „provedení řízení“. Zjistí-li se později v řízení, že nebyl důvod k zahájení řízení (např. se zjistilo, že nemovitost zapsaná na listu vlastnictví má jiného vlastníka), řízení se zastaví s odkazem na ustanovení § 107 odst. 5 OSŘ, podle něhož se řízení zastaví, nemožnou-li povaha věci v řízení pokračovat. Jedná se o překážku postupu řízení, která sice není v tomto ustanovení výslovně uvedena, nicméně toto ustanovení obsahuje pouze demonstrativní výčet případů, na které se vztahuje. Výkladem lze dospět k tomu, že zjistí-li se v řízení o dodatečně objeveném majetku, že žádný takový majetek není, nelze v řízení pokračovat.

Druhou možností je, že byl podle § 79 OSŘ podán návrh na dodatečné projednání dědictví se všemi formálními náležitostmi (v tomto případě samozřejmě s přihlédnutím ke specifčnosti řízení o dědictví), v němž se tvrdí nebo k němuž je doloženo, že je tu nový majetek,

který zůstavitel měl v době smrti. Opětovně jen v případě formálních nedostatků a je-li zřejmé, že se ani existence nového majetku netvrdí nebo je zřejmé, že majetek již byl v původním řízení projednán, se bude postupovat podle již zmíněného § 43 OSŘ a ani nedojde k pověření notáře podle § 38 OSŘ. Jinak soud pověří bez zahájení řízení usnesením notáře k provedení úkonů v řízení o dědictví a pokud se v tomto řízení zjistí, že žádný nový majetek existující v době smrti zůstavitele nebyl, podle § 107 odst. 5 OSŘ se řízení zastaví.

V té souvislosti musím polemizovat se zněním právní věty zveřejněné v tomto časopisu v č. 3/2005, která byla zformulována na základě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 30Cdo 839/2003. Podle něho zjistí-li se v průběhu řízení o dodatečném projednání dědictví, že zde není nově najevo vyšlý majetek zůstavitele, soud usnesením řízení zastaví (bylo-li řízení zahájeno bez návrhu) nebo usnesením zamítne návrh na zahájení řízení o dodatečném projednání dědictví (bylo-li řízení zahájeno na návrh). Pro vydání obou usnesení neshledává Nejvyšší soud důvod v konkrétním ustanovení občanského soudního řádu a postup odůvodňuje jen logikou věci. Zatímco v případě zastavení řízení jsem již uvedl, že zákonným důvodem zastavení řízení je podle mě ustanovení § 107 odst. 5 OSŘ, možnost zamítnutí návrhu na dodatečné projednání dědictví v tomto případě v zákoně nevidím a odkaz na logiku věci je pro mě nedostatečný. Naopak se domnívám, že ze zákona lze dovést, že zamítnutí návrhu nepřichází v úvahu, a to proto, že toto rozhodnutí by mělo být vydáváno jen při postupu podle § 155 OSŘ, tedy v případech, kdy se rozhoduje ve věci samé. Tady je ovšem třeba použít formu rozsudku, což v řízení o dědictví nepřichází v úvahu. Nepomůže tady ani argumentace Nejvyššího soudu, že v tomto případě se při zamítnutí návrhu nejedná o rozhodnutí ve věci samé.

IV. Ukončení řízení

Rozhodnutí, jímž se řízení o dědictví o dodatečně zjištěném majetku končí, jakož i jiná rozhodnutí vydávaná v tomto řízení, by měla mít bez ohledu na dobu smrti zůstavitele vždy formu usnesení. To by mělo platit např. i pro případy, kdy se dědictví projednává podle obecného zákoníku občanského, dědictví vůbec nebylo projednáno a má se vydat odevzdací listina. I když právě názory na aplikaci tohoto zákoníku při projednání dědictví mohou být oprávněně různé, což vyplývá z faktické nemožnosti nyní aplikovat beze zbytku všechna jeho ustanovení, doporučoval bych i tady formu usnesení. Byla-li původně odevzdací listina vydána, věc je ještě složitější, neboť možnost dodatečného projednání tento zákoník neznal a ani procesní předpis (císařský patent č. 208/1854 ř. z.) možnost nového odevzdání pozůstalosti nepředpokládal. I v tomto případě bych v řízení asi volil pouze současné procesní nástroje.

Přijmeme-li závěr, že při dodatečném projednání dědictví se postupuje podle procesních předpisů platných v době projednání, znamená to, že ohledně dodatečně zjištěného majetku je třeba vždy určit obvyklou cenu (§ 175l a 175o OSŘ), byť by se v době smrti zůstavitele zjišťovala cena obecná. V té souvislosti neškodí pohled do hmotně právní úpravy, podle níž se např. za dluhy dědictví odpovídá do výše ceny nabytého dědictví (§ 470

odst. 1 ObčZ), tedy ceny, která nemá přívlastek obecná, ani obvyklá. Celé řízení se týká majetku dodatečně zjištěného, což postačí uvést v úvodu usnesení např. formulací „...ve věci dědictví po ... ohledně dodatečně zjištěného majetku“. Jiné výroky již nemusí být touto skutečností dotčeny.

I proti usnesení, kterým se končí řízení o dědictví po zůstaviteli, který zemřel před 1. 1. 1951, by mělo být umožněno právo odvolání, které je takto nazýváno bez ohledu na to, že se až do roku 1964 jednalo o stížnost.

Pokud byl v dodatečném řízení o dědictví skutečně projednán majetek, nebude jinak obsah rozhodnutí činit velké potíže a bude se postupovat standardně.

V. Účastníci řízení

Odpovědět je třeba i na otázku, nakolik je soud v řízení o dědictví o dodatečně zjištěném majetku vázán výsledky původního řízení, zejména ve vztahu ke stanovení okruhu účastníků řízení. V této věci i judikatura vyšších soudů dospívá k různým závěrům (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1141/2003, a náleží Ústavního soudu ze dne 9. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 261/03). Detailní rozbor těchto rozhodnutí by stačil na samostatný článek, ale pokusím se věc řešit zejména s ohledem na budoucí praxi.

Pokud bylo původní řízení zastaveno, neboť nebyl žádný majetek, nebo byl nepatrný majetek vydán tomu, kdo se postaral o pohřeb, a objeví-li se nový majetek, začíná řízení o dědictví vlastně od úplného počátku a stanovení účastníků je věcí tohoto řízení, které se vlastně v tomto případě stává řízením „hlavním“.

Jiná situace nastane, když byl v původním řízení vymezen okruh dědiců – účastníků řízení (pro tento případ se nezabýváme jinými účastníky řízení, jak je vymezuje § 175b OSŘ, než dědici). Ve většině případů nečiní potíže na toto stanovení dědiců v dalším řízení navázat, komplikací může být jen potřeba zjistit právní nástupce těch dědiců, kteří již nežijí. Obtížnější bude, když při projednání dědictví ohledně dodatečně zjištěného majetku dědický nárok uplatní osoba, o níž v původním řízení nebylo známo, že tento nárok má a nebylo s ní jako s účastníkem jednáno.

To však nelze zaměňovat s postupem podle § 485 ObčZ, který stanoví ochranu oprávněného dědice v případech, když dědictví nabyt místo tohoto dědice někdo jiný. Základním předpokladem pro tento postup je, že dědictví již někdo nabyt a nejedná se tedy o případ majetku dodatečně zjištěného. Pokud by se někdo na základě ustanovení § 485 ObčZ domáhal návrhem nového projednání dědictví, neměl by uspět.

Při případné změně okruhu dědiců proti původnímu řízení musí být podle mě splněna základní podmínka, a sice důvod k dodatečnému projednání dědictví, tedy dodatečně zjištěný majetek zůstavitele. Poté lze akceptovat i nového, v původním řízení neznámého dědice, který má k dědění tohoto majetku dědický titul. Podle § 175b OSŘ je přece účastníkem řízení především dědic a aby někoho bylo možno považovat za dědice, je nutno k tomu zkoumat, zda splňuje podmínky hmotněprávní (má dědický titul). Pokud někdo dědický titul má, a to bez ohledu na to, zda v prvním, druhém nebo třetím řízení o dědictví, je třeba jednat s ním jako s účastníkem řízení. Každé dodatečné řízení je podle mne do značné

míry samostatné v tom, že se vede o majetku, který v původním řízení nebyl znám, a nelze z něho vyloučit osobu, která dosud své dědické právo neuplatnila. Výjimkou jsou osoby, které své dědické právo neúspěšně uplatnily v původním řízení.

Na podporu tohoto závěru lze uvést příklad. V původním řízení, ve kterém nebyli zjištěni zákonní dědicové, nabyt dědic na základě závěti bytové zařízení zůstavitele, přičemž v závěti není jiný majetek uveden a v tomto řízení není ani jiný majetek zjištěn. Dodatečně navrhuje projednání dědictví ohledně nemovitostí, které nebyly v původním řízení zjištěny, osoba, která nebyla účastníkem původního řízení a současně předloží závěť, v níž je ustanovena za dědice. Dědic bytového zařízení ani zástupce státu, kterému by jinak dědictví připadlo, přitom proti druhé závěti nemají žádné námitky. Nic podle mě nebrání tomu, aby nemovitosti zdědil „nový“ závětní dědic.

VI. Závěrem

Jak z uvedeného výkladu vyplývá, není ani problematika dodatečného projednání dědictví věcí teoreticky úplně jednoduchou, i když v praxi se zpravidla jedná o projednání majetku nevelké ceny. Přesto je nutno věnovat jí patřičnou pozornost a postupy notářů – soudních komisařů a soudů v nejvyšší možné míře sjednocovat.

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

JUDr. Michaela Marešová, JUDr. Roman Bláha*

Poprvé se možnost sepsat notářský zápis se svolením k vykonatelnosti objevila v notářském řádu z roku 1871. Úprava byla koncipována nepříliš odlišně od úpravy dnešní (viz níže). Notářský řád byl, stejně jako mnoho dalších zákonů, zrušen v roce 1950 – institut vykonatelnosti se pak do našeho právního řádu znovu vrátil až novelou občanského soudního řádu zákonem č. 519/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991. Mezi exekuční tituly byl v § 274 písm. e) OSŘ [v období let 2000–2003 bylo toto ustanovení označeno jako § 274 písm. d) OSŘ] doplněn notářský zápis, který musel obsahovat zákonem předepsané náležitosti – občanskoprávní závazek, označení osoby oprávněné i povinné, právní důvod a předmět a dobu plnění, osoba povinná musela v notářském zápise k vykonatelnosti svolit. Podmínka, aby se v exekučním titulu jednalo pouze o závazek občanskoprávní, byla vypuštěna novelou zákonem č. 238/1995 Sb.

Do notářského řádu se vykonatelnost (v úpravě obdobně jakou známe z úpravy z roku 1871) výslovně vrátila až novelou notářského řádu přijatou v souvislosti s novelou občanského soudního řádu, zákonem č. 30/2000 Sb., účinnou od 1. 1. 2001.

* JUDr. Michaela Marešová je notářskou koncipientkou u JUDr. Romana Bláhy, notáře v Havlíčkově Brodě.

I. Notářský řád z roku 1871

Zákon č. 75 ř.z. ze dne 25. července 1871, notářský řád, upravuje vykonatelnost v § 3 a 4. Ustanovení § 3 se zabývá přímo úpravou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, § 4 upravuje způsob „popření“ vykonatelnosti a možnosti odvrácení exekuce.

Vykonatelným byl po roce 1871 notářský zápis, tj. veřejná listina obsahující všechny náležitosti notářského zápisu (§ 100 NotŘ 1871), ve které byly určeny osoba oprávněná i zavázaná, právní důvod, předmět a doba plnění, ve které osoba zavázaná výslovně přivoliла, aby listina byla vykonatelná pro dluh v ní uznávaný. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti byl postaven na roveň soudních smírů.

Formální podmínky, které musel notářský zápis jako exekuční titul obsahovat, nemusely být splněny najednou – stačilo, byly-li obsaženy v několika notářských zápisech (popř. v pokračování notářského zápisu). Svolení k vykonatelnosti však musel dát dlužník současně s uznáním závazku, a svolení muselo být výslovně udělováno i při každé změně obsahu nebo podmínek závazku. Svolení k vykonatelnosti muselo být formulováno výslovně – nestačilo jen naznačení např. jen, že pohledávka je „splatna pod exekucí“.

Pohledávka musela být v notářském zápise určena v penězích nebo v jiných zastupitelných věcech – muselo se tedy jednat o vymožení trvajících pohledávek. Exekučním titulem nebyl notářský zápis, ve kterém nebyl zajištěn dluh trvajících, ale pouze dohoda o možné pohledávce budoucí. Závazek rovněž nesměl být podmíněn vzájemným plněním.

Významným rozdílem oproti úpravě dnešní byl fakt, že osoba oprávněná sice musela být v notářském zápise výslovně označena, nemusela se však dohody osobně účastnit, její podpis notářského zápisu nebyl vyžadován.

Měl-li být notářský zápis uzavírán na základě plné moci, musel být podpis, dle výslovného požadavku zákona, úředně ověřen (nebyla-li plná moc sama sepsána veřejnou listinou). Originál plné moci musel být jako příloha připojen k notářskému zápisu.

Osoba dlužníka nebo věřitele mohla být změněna bez vlivu na vykonatelnost dohody – za podmínky, že převod pohledávky nebo závazku byl prokázán veřejnou listinou (§ 9 exekučního řádu, zákona č. 79 ř.z. z 27. května 1896), ani v tomto ohledu se tedy nejstarší úprava neodlišuje od úpravy dnešní.

Případná exekuce na závazek zajištěný vykonatelností mohla být vedena nejen na jistinu, ale i na příslušenství pohledávky – to však muselo být v notářském zápise řádně vyčísleno.

Splatnost závazku mohla být podle úpravy z roku 1871 určena buď konkrétním datem, mohla být vázána na splnění podmínky nebo mohlo být v dohodě smluveno, že dlužník zaplatí „na požádání“. V posledním případě mohl věřitel požadovat exekuci kdykoliv, aniž by musel prokázat, že o zaplacení požádáno skutečně bylo. Splátky byly v notářském zápise určeny stejným způsobem, doba splatnosti musela být výslovně určena u každé z nich. Byla-li stanovena ztráta výhody splátek při prodloužení s nesplacením splátky nebo úroků, při exekuci nebylo třeba dokazovat, že splátky nebo úroky nebyly zaplaceny.

Případnou exekuci na základě notářského řádu jako exekučního titulu povoloval exekuční soud. V § 4 notář-

ského řádu bylo upraveno, jakým způsobem může dlužník (resp. kdokoliv „kdo chce pořadem práva civilního popírati vykonatelnosti notářského zápisu“) exekuci odvrátit. Byla-li podána žaloba zpochybňující notářský zápis jako exekuční titul, musela být probíhající exekuce odložena do doby než byla platnost a účinnost exekučního titulu prokázána.

II. Současná úprava

Po účinnosti novely zákona č. 30/2000 Sb. je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti upraven v ust. § 71a-71c zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů; novelou byly zejména odstraněny pochybnosti, zda jde o jednostranný nebo dvoustranný úkon. V ostatním nedošla dnešní úprava ve srovnání s úpravou z roku 1871 zásadních změn – nadále je to formalizovaný procesní souhlas dlužníka s exekucí. I dnes tedy musí notářský zápis splňovat řadu formálních náležitostí – kromě náležitostí notářského zápisu jako veřejné listiny musí dohoda účastníků obsahovat označení 1. osoby povinné, osoby oprávněné, 2. skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá, 3. předmět plnění, 4. dobu plnění a v neposlední řadě 5. výslovné prohlášení osoby povinné o svolení k vykonatelnosti notářského zápisu.

Protože s nesplněním některé z výše uvedených podmínek jsou spojeny fatální důsledky, je třeba uvádět veškeré požadované náležitosti přesně a bez možnosti dvojího výkladu.

Náležitosti notářského zápisu se svolení k vykonatelnosti poměrně podrobně vykládá ve svém rozhodnutí ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98-19, Nejvyšší soud ČR (rozhodnutí publikováno pod č. 4 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1/2000). Tento judikát vychází sice z právní úpravy před novelou účinnou od 1. 1. 2000, ve věci určení náležitostí notářského zápisu je však aktuální i dnes.

Notářský zápis je koncipován jako „smír“ – tedy procesněprávní dohoda stran, ve které strany před notářem formulují vzájemná práva a povinnosti. Jeho obsahem mají být pouze formální náležitosti potřebné k materiální vykonatelnosti zápisu jako exekučního titulu, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sám o sobě nezakládá hmotněprávní závazky, práva či povinnosti zúčastněných stran. Na druhou stranu účastníky nijak neomezuje v jejich právu uplatnit stejné hmotněprávní nároky, notářským zápisem upravené, v řízení před soudem.

1. Označení osoby povinné a osoby oprávněné

1.1 Pluralita dlužníků

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2005, sp. zn. 20 Cdo 2749/2005, nelze v případě soudního výkonu rozhodnutí použít ust. § 40 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb. (exekučního řádu), resp. ust. § 261a odst. 3 OSŘ, které zakládají fikci povinnosti každého z dlužníků plnit rovným dílem. S odkazem na rozhodnutí č. j. 2 CZ 15/69, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí, ročník 1970, poř. č. 20, lze dovodit, že „byla-li několika dlužníkům uložena povinnost k dělitelnému plnění, aniž bylo vysloveno, kolik z nich povinen zaplatit, je třeba pro účely řízení o výkon rozhodnutí z ust. § 74 odst. 2 a § 75 odst. 1 občanského zákoníku per analogiam do-

vodit, že dlužníci jsou povinni plnit věřiteli stejným dílem". Stejný názor pak potvrzuje Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 20 Cdo 426/2004, kde určuje, že není-li rozsah plnění stanoven v exekučním titulu, nelze vést exekuci na celé plnění pouze proti jednomu ze solidárních dlužníků.

Z důvodu předejití případných sporů by tedy mělo být v notářském zápise výslovně uvedeno, že dlužníci se zavazují plnit věřiteli „společně a nerozdílně“. V případě, kdy hmotněprávní titul rozsah plnění dlužníků nezmiňuje, myslíme si, že je možné solidaritu plnění dohodnout v notářském zápise – tedy nad rámec hmotněprávního titulu.

1.2 Změna osoby dlužníka či věřitele po uzavření dohody

Změní-li se v průběhu doby osoba dlužníka nebo osoba věřitele, nemusí to mít nutně vliv i na vykonatelnost exekučního titulu. Podle § 36 odst. 3 a 4 EŘ lze exekuci proti jinému než kdo je označen jako povinný (resp. ve prospěch jiného než kdo je označen jako oprávněný) provést, jen je-li prokázáno, že na něj přešla povinnost (resp. přešlo či bylo převedeno právo) z exekučního titulu. Přejedání povinnosti nebo převod či přechod práva lze prokázat jen listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem [ke splnění tohoto požadavku postačí, je-li na smlouvě o postoupení pohledávky (tj. na soukromé listině) úředně ověřen podpis postupitele], pokud nevyplývá přímo z právního předpisu. Exekuční titul tedy změnou v osobě věřitele či oprávněného neztrácí automaticky účinnost a může být exekučním titulem i pro nového věřitele.

2. Skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá

Kromě právního úkonu (smlouvy o půjčce, kupní smlouvy, smlouvy o úvěru, atd.) může být závazek založen i jednostranným právním, resp. častěji protiprávním, úkonem dlužníka – třeba náhrada škody nebo vydání bezdůvodného obohacení, případně jednostranné odstoupení od smlouvy za zákonem stanovených podmínek. V takových případech se jeví optimálním, aby notářský zápis obsahoval dvě části – prvou hmotněprávní, v níž dlužník uzná svůj závazek co do důvodu a výše a druhou procesní, v níž svolí k vykonatelnosti. V tomto případě nemusí být všechny skutečnosti uváděny výslovně znovu, stačí použít odkaz do hmotněprávní části – je-li tento odkaz dostatečně určitý.

Problém nastává, jde-li o závazek synallagmatický nebo jinak podmíněný – typicky smlouva o úvěru, kde je vznik závazku dlužníka podmíněn čerpáním úvěru. Smlouva o úvěru samotná je pouze jednou ze dvou skutečností podmiňujících vznik závazku – tou druhou je čerpání úvěru (tedy poskytnutí peněžních prostředků dlužníkovi). Vzhledem k ustanovení § 71b odst. 2 NotŘ lze notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsat již tehdy, je-li uzavřena smlouva o úvěru, ale úvěr dosud nebyl čerpán. Potom však bude třeba způsobem uvedeným v § 43 odst. 2 EŘ nebo v § 262 odst. 2 OSŘ, tj. listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem (zákonodárce má patrně na mysli soukromou listinu s úředně ověřeným podpisem, nikoliv např. další notářský zápis o prohlášení povinného o splnění podmínky), z níž je pa-

trné, že se splnila podmínka nebo že oprávněný splnil svou povinnost, případně je připraven ji splnit.

3. Předmět plnění

Předmětem plnění je to, co se dlužník (osoba povinná) zavázal v dohodě plnit – nejčastěji peněžní prostředky.

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 20 Cdo 2685/2003, dovedl, že notářský zápis nespĺňuje podmínky vykonatelnosti, když „výše poskytnutého úvěru je stanovena jen maximální částkou“. V posuzovaném notářském zápise byla v části hmotněprávní uzavřena smlouva o úvěru, ve které se věřitel zavázal poskytnout dlužníkovi úvěr do výše 60 000 000 Kč, v dohodě samotné pak byl předmět plnění určen jen odkazem do smlouvy o úvěru. Soud v rozhodnutí uvedl, že jen horní mez plnění daná maximální výší, není pro určení předmětu plnění dostatečně určitá a notářský zápis v takovém případě není vykonatelný.

Z toho pro nás vyplývá, že notářský zápis musí obsahovat přesnou částku úvěru, nikoliv formulaci „až do částky ....“. Stane se však notářský zápis nevykonatelným, pokud dlužník úvěr nevyčerpá celý? Domníváme se, že nikoliv. Obě skutečnosti nutné pro vznik závazku jsou splněny – smlouva o úvěru je platně uzavřena, věřitel dlužníkovi poskytl prostředky a byl připraven poskytnout je až do sjednané výše. Není-li notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsován až po splatnosti celého závazku, není-li dohodou účastníků vyloučeno plnění ve splátkách, je přesná částka, pro jejíž vymožení bude řízení exekuce navrhováno, nejjistá vždy, a to i u soudních rozsudků znějících na plnění a ukládajících plnění ve splátkách. S tímto prvkem však soudy problém nemají a spokojí se tvrzením oprávněného. Notářský zápis tak stejně určuje jen horní hranici plnění, které může věřitel požadovat.

Předmětem plnění může být i příslušenství jistiny – úroky, příp. úroky z prodlení, smluvní pokuty aj. Vztahuje se vykonatelnost automaticky i na ně?

Současná judikatura se přiklání k tomu, že aby byl spolu s jistinou vykonatelný i běžný úrok, musí být v notářském zápise dostatečně určitě specifikován. Musí být tedy patrné, z jaké jistiny se úrok stanovuje, v jaké výši a musí být patrné, od kterého měsíce a roku (resp. jiné lhůty) se mají úroky splácet.

3.1 Výše úroku

K dostatečné určitosti výše úroku (resp. úroku z prodlení) by mělo postačovat – není-li úrok určen pevnou sazbou – obsahuje-li exekuční titul přesný způsob jeho výpočtu (vzorec). Způsob výpočtu musí být pro soud dostatečně určitý, měl by proto vycházet z veličin obecně známých, dostupně zjistitelných a nezávislých na vůli smluvních stran.

Za příklad může sloužit současná zákonná úprava úroků z prodlení – i zde byla původně výše úroků z prodlení stanovena pevnou sazbou (do roku 1994 3% sazba) – později byla určena na dvojnásobek diskontní sazby ČNB, v současnosti (dle nařízení vlády č. 163/2005 Sb.) je určena jako výše REPO sazby stanovené ČNB, zvýšené o sedm procentních bodů (výše úroků z prodlení se stanovuje dle výše REPO sazby platné vždy pro první den kalendářního pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka). Výše REPO sazby pro jednotlivá kalendářní pololetí je

objektivně daná a pro každého snadno zjistitelná. Soudy však měly s výkladem tohoto předpisu problém – objevila se tvrzení, že nelze přiznávat úroky stanovené podle do budoucna neznámých REPO sazeb, jiné názory prosazovaly postup, aby úroky z prodlení byly přiznávány pouze ve výši ke dni vydání rozsudku (příp. k poslednímu dni, kdy je výše REPO sazby známá), další úroky měly být následně „přižalovávány“ v budoucích řízeních.

Diskuse soudů o přiznávání výše úroků z prodlení byla klíčová i pro určitost notářských zákonů se svolením k vykonatelnosti. Případně „přižalovávání“ úroků pro pozdější období nebo případná neurčitost zápisů, kde bude úrok určen pomocí odkazů na veličiny vyhlašované bankami by dohodám se svolením k vykonatelnosti moc neprospělo.

Nakonec se soudy (snad) shodly (viz *Horák, P., Hromada, M., Podaný, J.* Nová úprava úroků z prodlení v soudní praxi. Právní rozhledy, 2005, č. 19), že lze formulovat žalobní petit např. tak, že žalovaný je „povinen zaplatit žalobci částku 10 000 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši REPO sazby stanovené ČNB k prvnímu dni každého kalendářního pololetí, v němž prodlení žalovaného trvá, zvýšené o 7 procentních bodů, jdoucí z částky 10 000 Kč od 1. 6. 2005 do zaplacení“ – s odůvodněním, že takto stanovený předmět řízení není neurčitý, neboť je jisto, co je předmětem řízení.

V případě úvěrových smluv jsou závazky k placení úroků formulovány rozličně (uvádíme dva mezní příklady):

- Smluvní strany sjednávají fixní úrokovou sazbu úvěru ve výši 2,8 % p. a. s dobou platnosti jeden rok. Sjednaná doba platnosti úrokové sazby počíná běžet ode dne první splátky úroků a/nebo jistiny poskytnutého úvěru. Pro následující období sjednávají smluvní strany výši a dobu platnosti úrokové sazby v číslovaných dodatcích této Smlouvy uzavíraných v souladu s ustanovením odst. 6. čl. XIII. této Smlouvy. Za tímto účelem smluvní strany sjednávají možnost následné změny úrokové sazby, jakož i doby její platnosti, a to vždy podle aktuálně platné nabídky úrokových sazeb banky.
- Úroková sazba je sjednána jako *sazba pohyblivá* ve výši *1M PRIBOR* platná tři pracovní dny před začátkem úrokového období + 2,69 % p. a.

V prvním případě by běžný úrok z prodlení byl vykonatelným (pokud vůbec) pouze pro dobu jednoho roku, kdy je jeho výše určena z hlediska současného výkladu dostatečně určité.

Úrok pro další úroková období by vykonatelným pro neurčitost nebyl, lze vyjádřit i pochybnosti, zda je tento způsob určení výše běžného úroku platný z hlediska dobrých mravů. S ohledem na osobu věřitele – banku – sice zneužití tohoto ustanovení s velkou pravděpodobností nehrozí, i přesto se nelze ubránit dojmu, že dlužník by se v případě určení výše běžného úroku, která by byla v rozporu s dobrými mravy, mohl jen velmi těžko bránit.

V druhém případě je sazba běžných úroků navázána na sazbu PRIBOR (její evropskou obdobou je EURIBOR). PRIBOR (Prague Interbank Offered Rate) je podle § 1 písm. e) Pravidel pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb (PRIBID a PRIBOR) vydaných dne 30. června 2000 Českou národní bankou (dále jen „Pravidla“), referenční hodnota úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit, kterou počítá (fi-

kuje) kalkulační agent pro Českou národní banku a Czech Forex Club z kotací referenčních bank pro prodej depozit (offer) podle algoritmu uvedeného v § 6 Pravidel. Seznam referenčních bank je uveden v § 5 Pravidel. Sazba EURIBOR je konstruována obdobně, ale na úrovni členských států EU, takže zobrazuje evropskou úroveň referenční hodnoty úrokových sazeb. Aktuální hodnoty sazby PRIBOR a EURIBOR jsou zveřejňovány např. v informačních systémech Telerate, Reuters, Bloomberg nebo na Internetu. Jak sazba PRIBOR, tak sazba EURIBOR, jsou podle našeho názoru použitelné obdobně, jako REPO sazba pro konstrukci úroku z prodlení.

3.2 Počátek úroku

V úvěrových smlouvách je pravidelně ujednáno, že úrok z úvěru počíná prvním dnem čerpání úvěru. Je-li dohoda se svolením k vykonatelnosti sepsávána před prvním čerpáním úvěru, nelze počátek prvního úrokového období určit přesným datem, ale pouze odkazem na den prvního čerpání. Svolení k vykonatelnosti je tedy jednak sjednáváno s odkládací podmínkou ve smyslu § 71b odst. 2 NotŘ (tj. pod podmínkou, že úvěr bude skutečně dlužníkovi poskytnut a dlužníkem čerpán) a jednak s tím, že den splnění odkládací podmínky je současně prvním dnem úrokového období a tedy dnem počátku běhu doby, za kterou věřiteli náleží úrok (a zde už nejde o podmínku podle § 71a odst. 2 NotŘ). Podle mého názoru je takto určený počátek úrokového období dostatečně určitý. Nicméně se lze vzhledem k dosavadní judikatuře důvodně obávat prohlášení takové lhůty za neurčitou s následkem nevykonatelnosti dohody.

Stejný problém samozřejmě nastává v případě úroku z prodlení a případné smluvní pokuty; vše je podmíněno porušením závazku ze strany dlužníka, o němž není zřejmé, kdy, a zda vůbec, nastane.

Základ, z něhož se úrok, resp. úrok z prodlení vypočítává, nebude (doufejme) představovat problém, protože soudy jsou zvyklé s touto mírou neurčitosti pracovat; nastává vždy v případě plnění ve splátkách; měla by postačovat formulace „z dlužné částky“.

3.3 Úroky z prodlení, smluvní pokuty a jiné smluvní sankce

Všechny tyto skutečnosti jsou vázány na případ porušení podmínek úvěrové smlouvy ze strany dlužníka. Nastalé porušení, jeho vznik a trvání nebo obecně „splnění“ podmínek pro předčasné splacení úvěru však může být mezi stranami sporné – je tedy otázkou, zda by byly tyto závazky vykonatelné. Stejně jako běžný úrok by měl být v dohodě se svolením k vykonatelnosti formulován úrok z prodlení nebo smluvní pokuta. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 24. března 2005, sp. zn. 20 Cdo 2737/2004, uvádí, že k vykonatelnosti smluvního závazku zaplatit smluvní pokutu, je třeba, aby notářský zápis obsahoval rovněž i samostatné určení doby, do které se povinný zavázal smluvní pokutu, jakožto závazek zajišťující primární peněžitou pohledávku, zaplatit. Doba plnění musí „přesně a určitě stanovit dobu, do které je povinná osoba povinna předmět plnění poskytnout oprávněné osobě, a tím současně vymezit dobu, po jejímž marném uplynutí může oprávněná osoba důvodně podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti navrhnout exekuci (nařízení výkonu rozhodnutí)“.

4. Doba plnění

Doba plnění je doba stanovená pro splnění závazku. Jedná-li se o pohledávku podle hmotněprávního titulu ještě nesplatnou, resp. pohledávku budoucí (např. je-li dohoda se svolením k vykonatelnosti o zajištění závazku ze smlouvy o úvěru podepisována ještě před čerpáním úvěru) musí být doba plnění totožná s dobou plnění stanovenou v hmotněprávním titulu. U pohledávky již splatné musí být doba plnění určena dohodou stran. Jak je uvedeno v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 20 Cdo 207/2004, „doba plnění musí být určena tak, aby plynula po uzavření dohody, ...“, není možné, aby v okamžiku sepsání notářského zápisu lhůta splatnosti (doba plnění sjednaná v dohodě se svolením k vykonatelnosti) již uplynula. Stejný názor již dříve prezentoval Nejvyšší soud rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 533/2002. Exekuční titul není vykonatelným ani v případě, kdy dohoda byla sepsána před uplynutím splatnosti závazku, ale druhá strana k dohodě přistoupila až po uplynutí této doby.

4.1 Ztráta výhody splátek, odstoupení od smlouvy, okamžitá splatnost

Věřitele bude patrně nejvíc trápit, zda a jak je nutné prokazovat „ztrátu výhody splátek“, případně odstoupení od smlouvy nebo prohlášení úvěru okamžitě splatným pro porušení smluvních podmínek. Získat prohlášení dlužníka, že skutečně neplnil a nastala ztráta výhody splátek, resp. věřitel po právu odstoupil od smlouvy nebo po právu prohlásil úvěr za okamžitě splatný, dokonce s úředně ověřeným podpisem, je zjevně nemožné. Co teď?

„Při posuzování ztráty výhody splátek vychází soud z tvrzení oprávněného, učiněného v návrhu na nařízení výkonu.“¹

V případě odstoupení od smlouvy nebo prohlášení úvěru za okamžitě splatný by – podle našeho názoru – měla být situace stejná, věcně jde o jedno a totéž, nicméně se obáváme, že to nebude tak jednoduché.

Odstoupení od smlouvy o úvěru je v § 506 ObchZ konstruováno obdobně jako ztráta výhody splátek v § 565 ObčZ, jeho režim by tedy měl být stejný. V obou případech jde o zákonný nárok věřitele, který věřitel může a nemusí uplatnit. V obou případech musí být ujednání buď o ztrátě výhody splátek nebo o možnosti odstoupit od smlouvy zahrnuto do smluvního ujednání; v obou případech tak jde o právo věřitele, které se primárně opírá o smluvní ujednání, imputované do smlouvy na základě zákonného povolení. Neexistuje tedy důvod, proč by v rámci řízení o nařízení exekuce mělo být s těmito tituly nakládáno rozdílně.

Prohlášení úvěru za okamžitě splatný je výlučně smluvním ujednáním, které ovšem využívá § 263 odst. 1 ObchZ o možnosti odchýlit se od ustanovení obchodního zákoníku týkajících se závazkových vztahů. Je-li ujednání o možnosti prohlásit úvěr v případě prodlení se zaplacením např. dvou splátek v souladu s obecně závazným právním předpisem, pak by ani v tomto případě nemělo být nutno při nařizování exekuce něco prokazovat a mělo by postačit tvrzení věřitele.

III. Odchýlení od hmotněprávního závazku

Protože dohoda se svolením k vykonatelnosti samotná vychází z hmotněprávního titulu, je zajímavé posoudit otázku, zda – a do jaké míry – se účastníci mohou v dohodě od hmotněprávního titulu odchýlit. Dohoda se svolením k vykonatelnosti je koncipována jako smír uzavřený mezi stranami. Z tohoto důvodu soudíme, že se strany do jisté míry odchýlit mohou – typicky v určení nové doby splatnosti u již splatného závazku, odchýlit se zřejmě mohou obecně v případě, kdy jsou práva povinného „rozšiřována“. Například je-li hmotněprávně ujednáno, že závazek je splatný do jednoho měsíce, zatímco v notářském zápise se strany dohodly, že závazek je splatný až do dvou měsíců, patrně není důvod, aby se exekuční titul stal nevykonatelným.

Na druhou stranu není možné, aby se exekuční titul od hmotněprávní dohody výrazně odlišoval v neprospěch povinného, domníváme se, že v dohodě se svolením k vykonatelnosti nelze sjednat „sankci ztráty výhody splátek“, není-li splatnost celého závazku v případě nesplnění některé splátky sjednána v hmotněprávním titulu. Stejně tak nelze sjednat ztrátu výhody splátek v případě, kdy je věřiteli hmotněprávním titulem dána možnost odstoupit od smlouvy; i v tomto případě by mohla „procesní“ splatnost předejít splatnost „hmotněprávní“; ostatně věřitel by ani nemusel možnost odstoupení od smlouvy využít, zatímco „ztráta lhůt“ by nastala objektivně. V tomto případě by se oba tituly (hmotněprávní a procesněprávní) mohly dostat do vzájemného rozporu – v okamžiku, kdy by se závazek podle procesněprávní dohody (vykonatelnost) již stal splatným, zatímco podle hmotněprávního titulu by splatnost ještě nastala.

IV. Mezinárodní prvek

Lze sepsat notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, je-li některá ze smluvních stran subjektem cizího práva?

Vzhledem k charakteru notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti jako procesní dohody jde o institut práva procesního a je možné jej použít vždy, kdy je možné použít české procesní právo. To lze buď podle kolizních norem mezinárodního práva (§ 48 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním) v případech, kdy je dána pravomoc českých soudů (§ 37 odst. 1, 2 MPSaP), přičemž není rozhodné, jaký právem se řídí hmotněprávní závazkový vztah, nebo podle nařízení EU, případně podle mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána.

Vzhledem k přímé aplikovatelnosti nařízení EU je třeba rozlišovat mezi osobami, které mají bydliště na území některého členského státu (bez ohledu na státní občanství) a osobami, které mají bydliště v jiném státě.

V případě osob, které mají bydliště v jiném než členském státě, není-li pravomoc českých soudů založena smlouvou, je dána podle § 84 až 89a OSŘ, což znamená,

¹ Tripes, A. Exekuce v soudní praxi. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 85.

že nás bude zajímat obecný soud povinného; podaří-li se podle § 85 a násl. OSŘ určit obecný soud povinného v České republice, lze nepochybně notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsat.

Je-li smluvně ujednána příslušnost cizozemského soudu (§ 37 odst. 3 MPSaP), bude třeba zkoumat kolizní normy státu, jehož soud bude ve věci rozhodovat. Je pravděpodobné, že použití českého procesního práva bude vyloučeno. Patrně však nebude problém toto ujednání v první – úkonové – části notářského zápisu změnit (vždyť budou přítomny obě smluvní strany a obě budou chtít dohodu se svolením k vykonatelnosti uzavřít) a v druhé uzavřít procesní dohodu se svolením k vykonatelnosti.

V případě osob, které mají bydliště v některém z členských států EU, se použijí zvláštní ustanovení o pravomoci v čl. 5 až čl. 24 Nařízení rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Článek 24 citujeme v plném znění:

„Není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení tohoto nařízení, stane se příslušným, jestliže se žalovaný dostaví k jednání k tomuto soudu. To neplatí, pokud se žalovaný dostaví proto, aby namítal nepřislušnost soudu, nebo je-li jiný soud podle článku 22 výlučně příslušný.“

V případě aplikace tohoto ustanovení na sepsání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je zřejmé, že „žalovaný“ (neboli dlužník) se musí dostavit vždy a vždy musí souhlasit (tj. uzavřít dohodu), jinak nemůže vzniknout exekuční titul. Pak je ovšem (s výjimkou věcí uvedených v čl. 22 nařízení) dána pravomoc českých soudů vždy. Pak bude možné použít české procesní předpisy a sepsat notářský zápis se svolením k vykonatelnosti.

Aby notářský zápis mohl být použit v jiném členském státě EU v řízení podle Nařízení rady (ES) č. 44/2001, musí k němu být připojeno osvědčení o vykonatelnosti „s použitím standardního formuláře uvedeného v příloze VI tohoto nařízení“ (čl. 57 odst. 4 nařízení). Osvědčení vydává obecný soud oprávněného. Text nařízení lze najít prostřednictvím vyhledávání na adrese: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/cs/index.htm> včetně příslušných formulářů. Toto nařízení neklade žádné požadavky na náležitosti veřejné listiny, postačí tedy dodržet příslušná ustanovení notářského řádu.

V. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

Dne 21. 10. 2005 nabylo účinnosti Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Ve vztahu k Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 je – soudíme – předpisem speciálním, nicméně použití nařízení č. 44/2001 nevylučuje (čl. 27 nařízení č. 805/2004); oprávněný má možnost volby, zda využije postupu podle nařízení č. 44/2001 nebo zda využije evropského exekučního titulu podle nařízení č. 805/2005. Titul tak zůstává pro obě nařízení totožný a lze použít i pravidla pro určení pravomoci soudů obsažená v nařízení č. 44/2001.

Nařízení č. 805/2004, přestože je účinné i na území ČR, není zatím prakticky využitelné. Dosud nebyla přijata novela OSŘ (vládní návrh je k dosažení na serveru poslanecké sněmovny jako dokument č. 1104 z roku

2005) – dne 16. 3. 2006 senát vrátil návrh zákona poslanecké sněmovně. Tato novela má určit, že k potvrzení evropského exekučního titulu, kterého potvrzení je nezbytnou podmínkou nařízení exekuce v jiném členském státě EU, je příslušný obecný soud oprávněného (§ 84 a násl. OSŘ). Jak se bude postupovat v případech, kdy oprávněný nemá v ČR obecný soud, návrh zákona neřeší, patrně nepředpokládá, že by k tomu mohlo dojít. V případě notářských zápisů ovšem tato možnost hrozí.

Domníváme se, že u osob, které mají bydliště na území členského státu EU, na možnosti využít notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nic nemění ani případné sjednání rozhodčí smlouvy či rozhodčí doložky (zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů), která vyhradí rozhodnutí v majetkovém sporu cizozemskému rozhodčí (rozhodčímu soudu), ani kdyby touto smlouvou či doložkou výslovně určily použití procesních předpisů cizího státu. I za situace, kdy je vedeno rozhodčí řízení, se smluvní strany mohou dohodnout na smíru; dostaví-li se obě strany k notáři na území ČR, lze patrně aplikovat čl. 24 Nařízení rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech a bude možné použít české procesní právo.

U osob, které mají bydliště na území jiného než členského státu EU, které v rozhodčí smlouvě či rozhodčí doložce nesjednaly použití jiného procesního práva než českého, bude třeba postupovat podle zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním; bude-li dána pravomoc českých soudů, bude možné využít notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Pokud ovšem takové osoby výslovně vyloučí použití českého procesního práva, resp. výslovně určí použití jiného procesního práva než českého, nebude možné notářský zápis podle českého procesního práva použít.

Oceňování podniku v dědickém řízení

Mgr. Ondřej Krejčovský*

Ve svém příspěvku se budu věnovat problematice oceňování podniku v dědickém řízení. Konkrétně se jedná o případy, kdy zůstavitel podnikal jako fyzická osoba a tudíž je součástí dědictví i jeho podnik. Myslím, že se jedná o téma aktuální, neboť četnost výskytu těchto případů má vzrůstající tendenci a přitom se v praxi postupuje nejednotně.¹

I. Základní pojmy

Na úvod si dovoluji připomenout a ve stručnosti vysvětlit obsah základních právních pojmů, které ovlivňují řešení tématu:

* Autor je notářským kandidátem u Mgr. Ivany Gottwaldové, notářky v Prostějově. Za cenné názory k tématu děkuji Ing. Petru Peštukovi, soudnímu znalci ze znaleckého ústavu s firmou Znalecký a oceňovací ústav s.r.o. se sídlem v Prostějově.

¹ Tématem příspěvku tedy není případ, kdy zůstavitel byl společníkem či členem právnické osoby jako podnikatelského subjektu; v tomto případě není předmětem dědictví podnik, nýbrž obchodní či členský podíl na právnické osobě, na které se vztahují jiné právní normy a tento majetek se oceňuje jiným způsobem.

Podnikání • podle § 2 odst. 1 ObchZ se jím rozumí *soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku*.

Podnikání podle obchodního zákoníku je tedy širším pojmem než je živnost definovaná v § 2 ŽZ jako *soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem*. Živností je podnikatelská činnost, která má stejné pojmové znaky jako podnikatelská činnost obecně uvedená v obchodním zákoníku, jedná se však o činnost provozovanou jen na základě živnostenského oprávnění a za podmínek stanovených v živnostenském zákoně. V § 3 ŽZ jsou potom vyjmenovány činnosti, které živnostenským podnikáním nejsou, byť by i splňovaly všechny pojmové znaky živnosti. Můžeme je rozdělit do tří základních skupin:²

- a) činnosti vyhrazené zvláštními zákony státu nebo jmenovitě určené právnické osobě, činnosti související s výkonem hromadné správy autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a činnosti realizované podle zákona o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích a restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi,
- b) profesní činnosti vybraných fyzických osob v rozsahu zvláštních zákonů (např. notáři, advokáti, znalci a tlumočníci, lékaři a lékárníci, makléři, atd.),
- c) specifické činnosti upravené zvláštními zákony (např. činnost bank, pojišťoven, pořádání loterií a jiných her, hornická činnost, zemědělství, činnost autorizovaných nebo akreditovaných osob v oblasti státního zkušebnictví, státní odborný dozor nad bezpečností práce, zprostředkování zaměstnání, atd.).

Z toho vyplývá, zjednodušeně řečeno, že podnikáním je i činnost vykonávaná osobou, která nemá živnostenský list a která podnikatelskou činnost vykonává na základě jiné právní skutečnosti.

Podnikatel-fyzická osoba • definice podnikatele podle § 2 odst. 2 ObchZ zahrnuje čtyři skupiny osob:

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- d) fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Podnikatelem je však pouze osoba, která skutečně provozuje činnost, která je podnikáním. Tomu nasvědčují formulace textu tohoto ustanovení uvedené v průběžném času – pod písm. b) a c) „osoba, která podniká“ a nikoliv „je oprávněna podnikat“ a pod písm. d) „osoba, která provozuje“ a nikoliv „je oprávněna provozovat“.³

Podnik • podle § 5 odst. 1 ObchZ se podnikem rozumí *soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit*. Z této definice vyplývá, že podnik je jakýmsi širokým souborem aktiv v podnikání, ale součástí podniku nejsou závazky podnikatele. V odstavci 2 je stanoveno, že *podnik je věc hromadná a na jeho právní poměry se použijí ustanovení o věcech v práv-*

ním smyslu. To znamená, že podnik se považuje za jednu věc v právním smyslu a za jeden celek. Z důvodové zprávy k novele obchodního zákoníku vyplývá, že podnik patří podnikateli vlastnickým právem, které požívá ústavně-právní ochrany. Pro zajímavost uvádím právní definici hromadné věci v Obecném zákoníku občanském, kde se v § 302 píše, že *úbrn několika jednotlivých věcí, které se za věc jednu považují a bývají označovány společným jménem, tvoří věc hromadnou a pokládá se za celek a v komentářích je podnik uváděn jako typická hromadná věc*. Ačkoliv je v § 5 odst. 1 ObchZ uvedeno, že se jedná o definici pro účely tohoto zákona (tedy obchodního zákoníku), domnívám se, že má obecnější povahu, neboť jinou definici podniku v žádném právním předpisu nenajdeme a např. v § 338g OSŘ se z této definice téměř doslovně vychází při určení rozsahu postiženého majetku výkonem rozhodnutí prodejem podniku.

Obchodní majetek • podle § 6 odst. 1 ObchZ se *obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání*. Je jím tedy majetek (aktiva) související s podnikáním, jako část celkového majetku fyzické osoby. *Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, se rozumí veškerý jeho majetek*.

Obchodní jmění • podle § 6 odst. 2 ObchZ se *za obchodní jmění označuje soubor obchodního majetku a závazků vzniklých podnikateli, který je fyzickou osobou, v souvislosti s podnikáním. Jměním podnikatele, který je právnickou osobou, je soubor jeho veškerého majetku a závazků*.

Čistý obchodní majetek • podle § 6 odst. 3 ObchZ jím je *obchodní majetek po odečtení závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním, je-li fyzickou osobou, nebo veškerých závazků, je-li právnickou osobou*.

II. Vymezení podniku

Podnik zůstavitele tedy není subjektem právních vztahů, nýbrž jejich objektem.⁴

Podnik tvoří všechny majetek, který je jeho součástí, s tím, že hmotnou složkou podnikání jsou nemovitosti a věci movité (např. výrobní a kancelářské budovy, strojní vybavení, zásoby atd.), osobní složkou podnikání je lidský a pracovní potenciál podnikatele a jeho zaměstnanců (jejich kvalifikace, pracovní výkonnost a zkušenosti, invence atd.) a nehmotnou složkou podnikání jsou práva a jiné majetkové hodnoty (např. známost obchodní firmy, ochranné známky, patenty a průmyslové vzory, know-how, rozsah a bonita klientely, pohledávky, nájemní práva atd.).

Dále je třeba si položit otázku, zda jeden podnikatel může mít více podniků, tedy zda předmětem dědictví je jeden podnik zůstavitele nebo podniků více, což je důležité z hlediska potřeb označení majetku v soupisu aktiv dědictví. V této otázce bych se přiklonil k názoru, že

² Horzínková, E. Živnostenský zákon v praxi. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2001, s. 13.

³ Štenglouá, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 9.

⁴ Tamtéž, s. 19.

podnikatel má jeden podnik, který může mít relativně samostatné součásti, tj. části podniku tvořící např. samostatné organizační složky, se kterými je možno samostatně nakládat v rámci prodeje či nájmu části podniku (§ 487 a § 488i ObchZ), přičemž se zajisté nemusí jednat o organizační složky či odštěpné závody zapsané v obchodním rejstříku. Je možné však připustit i takový názor, že jeden podnikatel má více podniků. Tato záležitost je důležitá pro označení majetku, jinak je asi bez většího významu, neboť platí, že v dědickém řízení je samozřejmě možné v rámci vypořádání dědictví mezi dědici určit, že se z podniku jako celku oddělí jeho část nebo i jen některé věci či jiné jeho součásti, které zdědí osoba odlišná od dědice zbytku podniku (totéž platí i při zcizení součástí podniku za života podnikatele, majitele podniku). V této otázce tedy spíše záleží na právním citu každého, kdo podnik popisuje.

1. Podnik a závazky

Součástí podniku nejsou závazky, byť by důvodem jejich vzniku byla činnost nebo i jiná právní skutečnost při podnikatelské činnosti podnikatele. Toto jasně vyplývá z definice podniku v § 5 odst. 1 ObchZ (uvedeno výše). Ne vždy je však tato právní úprava v dědickém řízení podle mých informací respektována, a proto se této záležitosti trochu podrobněji věnujme.

Je zajímavé, že v právní úpravě smlouvy o prodeji podniku (§ 476-488a ObchZ) a smlouvy o nájmu podniku (§ 488b-488i ObchZ), je výslovně uvedeno, že *spolu s převodem vlastnického práva k podniku přechází na nabyvatele i povinnost převzít závazky související s podnikem* (§ 476 odst. 1 a § 477 odst. 1 ObchZ) a že *k přechodu závazku se nevyžaduje soubhlas věřitele* (§ 477 odst. 3 ObchZ) a dále že *práva a závazky, které náležejí k pronajatému podniku, přecházejí účinností smlouvy o nájmu podniku na nájemce* (§ 488e odst. 1 ObchZ). Podobnou právní úpravu obsahoval i Obecný zákoník občanský v § 1409. I na základě ne zcela přesného slovního obratu u nájmu podniku „závazky, které náležejí k podniku“ jako by z právní úpravy obsažené v obligační části obchodního zákoníku na první pohled vyplývalo, že součástí podniku jsou i závazky – domnívám se však, že přechod závazků je zde výslovně upraven z důvodu zachování jednoty subjektu nositele práv i povinností spojených s podnikáním, a to právě z toho důvodu, že součástí podniku jsou jen aktiva a jeho součástí nejsou závazky podnikatele. Proto je v těchto případech speciálně a výslovně upraven přechod závazků na nabyvatele podniku. Pokud by závazky byly automatickou součástí podniku, potom by nebyl důvod v právní úpravě prodeje a nájmu podniku speciálně upravovat přechod závazků.

V dědickém právu je však zcela odlišně od úpravy v obchodním zákoníku (která je omezena jen na dva uvedené případy – prodej a nájem podniku) samostatně upraven přechod dluhů zůstavitele, který je na vůli zůstavitele nezávislý, a proto majetkové závazky související s podnikáním zůstavitele budou zahrnuty do soupisu pasív dědictví spolu s ostatními zůstavitelovými dluhy. Nejedná se totiž o závazky podniku (který je předmětem právních vztahů, jelikož nemá právní subjektivitu a nemůže tak být nositelem práv a povinností), nýbrž o závazky podnikatele (zůstavitele), za které také jen podnikatel jako

dlužník odpovídá. Tak se v rámci vypořádání dědictví může stát, že za dluhy z podnikatelské činnosti zůstavitele budou odpovídat i dědici, kteří nenabývali podnik a v podnikání zůstavitele nepokračují. Pokud by se výše závazků měla zohlednit v ceně podniku, potom by se závazky vlastně v dědictví ocitly dvakrát – jednou v podobě své výše v rámci ocenění podniku v aktivech dědictví a podruhé v pasivech dědictví, kam patří. Za závazky by odpovídali všichni dědici podle závazných zásad uvedených v § 470 ObčZ a dědic podniku by na tom neoprávněně vydělal, protože by získal majetek za cenu nižší než má a na odpovědnosti za závazky související s podnikem by se podílel spolu ostatními dědici, a to navíc podílem zmenšeným nesprávným zjištěním ceny podniku.

Podívejme se ještě do právní úpravy výkonu rozhodnutí prodejem podniku v § 338f a násl. OSŘ, která by se použila na základě zásady analogie legis v případě likvidace dědictví. Na základě analogie proto, že právní řád nestanoví přímou a doslovnou použitelnost těchto ustanovení (na rozdíl od věcí movitých a nemovitostí), a proto se použijí ustanovení svou povahou a účelem nejbližší. V § 338m odst. 3 OSŘ se píše, že nestanoví-li soud jinak, správce ve zprávě o ceně podniku uvede mimo majetku a jeho ceny také jaké závazky patří k podniku a jakou mají cenu a dále kolik činí čisté jmění podniku. V § 338n odst. 2 se potom píše, že *zjištěnou cenu podniku soud určí ve výši čistého jmění podniku*. Tato ustanovení jsou v zákoně obsažena proto, že v závěru právní úpravy výkonu rozhodnutí prodejem podniku je v § 338zk odst. 1 písm. d) uvedeno, že *na vydražitele, do jehož majetku přešel vydražený podnik, přechází i závazky patřící k vydraženému podniku, které nebyly uspokojeny při rozruhu, včetně jejich zajištění*. V dědickém řízení však tuto ustanovení použijeme jen přiměřeně na základě analogie s přihlédnutím ke zvláštnostem dědického řízení, a to zejména ke kogentní úpravě odpovědnosti za dluhy do výše ceny zděděného majetku (§ 470 ObčZ), popř. do výše výtěžku likvidace s tím, že neuspokojené pohledávky věřitelů proti dědicům zanikají (§ 175v odst. 4 ObčZ). Kdyby toto základní pravidlo nebylo respektováno, přešla by odpovědnost za dluhy na jiné osoby než dědici (nebo stát), což v objektivním dědickém právu není přípustné. Z toho lze dovodit, že ani procesní civilní úprava nemůže vyvrátit základní pravidlo, že součástí podniku nejsou závazky.

2. Identifikace podniku

Při popisu podniku není potřeba detailně uvádět veškeré jeho součásti, je však nutno výslovně uvést majetek, který je nějakým způsobem evidován u správních orgánů či jiných institucí. Ustanovení § 5 odst. 2 věta třetí ObchZ uvádí, že *není dotčena působnost zvláštních právních předpisů vztahujících se k nemovitým věcem, předmětům průmyslového a jiného duševního vlastnictví, motorovým vozidlům apod., pokud jsou součástí podniku*. Tímto majetkem jsou např. nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí, motorová a jiná vozidla evidovaná v evidenci motorových vozidel, účty v peněžních ústavech, akcie a jiné cenné papíry evidované ve Středisku cenných papírů. Nutnost identifikovat tyto součásti podniku je odůvodněna zejména změnou zápisu subjektu jejich majitele (dědice) po skončení dědického řízení.

Na základě předchozího textu se pokusím o identifikaci podniku v rámci soupisu majetku v dědickém řízení, která by mohla vypadat následovně.

Podnik provozovaný pod obchodním jménem Jan Novák, se sídlem Nám. T. G. Masaryka 1, 796 01 Prostějov, pod identifikačním číslem 10010100, s předmětem podnikání specializovaný maloobchod, a to na základě živnostenského listu vydaného Městským úřadem v Prostějově - živnostenským odborem dne ... pod č. j. ..., který sestává zejména z těchto součástí:

- dlouhodobý hmotný majetek nemovitý: nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí ...
- dlouhodobý hmotný majetek movitý: nákladní automobil značky ..., registrační značka ..., rok výroby ..., barva ..., VIN...
- ostatní movitý majetek
- dlouhodobý nehmotný majetek: ochranná známka, know how - dokladováno registrací u Úřadu průmyslového vlastnictví
- dlouhodobý finanční majetek: ... kusů listinných akcií na jméno společnosti ... čísla akcií ... o jmenovité hodnotě jedné akcie ...
- finanční majetek: účet číslo ... na jméno ... vedený u ..., se zůstatkem ve výši ... Kč a hotovost v pokladně ... Kč
- zásoby

tedy podnik dle znaleckého posudku znaleckého ústavu s firmou Znalecký a oceňovací ústav s.r.o. v obvyklé ceně ... Kč.

Předmětem dědění nebude podnik v případě, že zůstavitel sice měl ke dni úmrtí vydáno některé z oprávnění k podnikatelské činnosti, ve skutečnosti však již ke dni úmrtí aktivně činnost nevykonával a nesplňoval tak podmínky definice podnikání podle § 2 odst. 1 a definice podnikatele podle § 2 odst. 2 ObchZ. Potom budou předmětem dědění pouze jednotlivé majetkové hodnoty, které byly součástí zaniklého podniku, a které budou v aktivech dědictví uvedeny a oceněny samostatně a nikoliv ve svém souhrnu jako věc hromadná.

III. Ocenění podniku

Po vymezení předmětu dědění je dále potřeba určit, jak podnik ocenit? To znamená jakým druhem ceny a jakým způsobem konkrétní výši ceny zjistit.

1. Druhy cen

Při oceňování majetku máme na výběr z několika druhů cen. Pro naši potřebu uvedu jen některé.

Obvyklá cena • pro účely zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, se jí rozumí cena, která by byla dosažitelná při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby (§ 2 odst. 1). Definice obvyklé ceny je v podstatě ve shodě s pojmy používanými v mezinárodních publikovaných metodikách tržního oceňování TIAVSC a TEGoVA.

Tržní hodnota • Podle metodiky Evropského sdružení odhadců TEGoVA (The European Group of Valuers of Fixed Assets) se jí rozumí finanční částka, kterou je možno

získat prodejem majetku mezi dobrovolně a legálně jednajícím potenciálním kupujícím a prodávajícím. Obě zúčastněné strany přitom mají zájem na uskutečnění transakce a nejsou ovlivněny jakýmkoliv nátlakem nebo zvláštní motivací typu nekalé soutěže, ať už ze strany kupujícího či prodávajícího, a znají všechna relevantní fakta o předmětném majetku.

Časová hodnota - věcná (substanční) hodnota • odpovídá definici založené na pojetí náhrady. Je reprodukční cenou věci sniženu o přiměřené opotřebení, odpovídající průměrné věci stejného stáří a přiměřené intenzity používání. Ve výsledku je pak snížena o náklady na opravu vážných závad, které znemožňují okamžité užívání věci.

Likvidační hodnota • zvláštní případ ceny obvyklé, která již plně neodpovídá definici obvyklé ceny podle zákona o oceňování majetku. Má omezené použití, a to jen na majetek v likvidaci a pro majetek prodáváný v úsní, protože jde o promptní prodej pod časovým tlakem, tj. s důrazem na rychlou likviditu i za cenu slevy nebo průmě pro kupujícího. Je zřejmé, že majetek je třeba k prodeji připravit, dále připravit nabídkové řízení a provést samotnou realizaci. Tento proces vyžaduje vždy určitou výši finančních nákladů, které musí likvidační hodnota zohledňovat.

Výnosová hodnota majetku • odvíjí se od uvažované jistiny, kterou je nutno při stanovení úrokové sazby uložit, aby úroky z této jistiny byly stejné jako čistý výnos z majetku, nebo je možné tuto částku investovat na kapitálovém trhu s obdobnou sazbou výnosové míry.

Cena pořizovací • cena, za kterou byla věc pořízena za použití tehdy platných metodik a cen, bez odpočtu opotřebení.

Cena reprodukční pořizovací • cena, za kterou by bylo možno stejnou novou nebo porovnatelnou věc pořídit v době ocenění, bez odpočtu opotřebení.

Cena administrativní • cena zjištěná podle cenového předpisu, kterým v současné době je vyhláška Ministerstva financí č. 173/2000 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku.

Jedním ze základních cílů dědického řízení je provést soupis majetku zůstavitelem zanechaného a podle § 175o odst. 1 OSŘ určit jeho obvyklou cenu. Proto i podnik jako součást aktiv dědictví se stejně jako jiný majetek zůstavitelem zanechaný ocení cenou obvyklou.

Tady je třeba zmínit ustanovení § 24 odst. 1 zákona o oceňování majetku, kde se píše, že *podnik nebo jeho část se oceňuje součtem cen jednotlivých druhů majetku zjištěných podle tohoto zákona sníženým o ceny závazků*. Aby nedošlo ke zpochybnění předchozích tvrzení obsažených v tomto článku, musíme se zabývat závazností tohoto zákona. V § 1 zákona o oceňování majetku upravujícím předmět úpravy se ve větě první píše, že *zákon upravuje způsoby oceňování věcí, práv a jiných majetkových hodnot a služeb pro účely stanovené zvláštními předpisy*. Přitom za touto větou je odkaz na závaznou poznámku pod čarou, kde jsou uvedeny tyto zvláštní předpisy, ale občanský zákoník mezi nimi není. Pro účely dědického řízení se tedy majetek oceňuje cenou obvyklou zjištěnou podle jiných pravidel běžně používaných znaleckou praxí.

2. Oceňovací metody

Ke zjištění konkrétní výše obvyklé ceny majetku je možno použít různé oceňovací metody. Oceňovací praxe zná celou řadu metod, které je možné pro ocenění podniku použít. V procesu výběru metody je třeba brát v úvahu především účel použití posudku, rozsah majetku podniku a složitost tržního prostředí, ve kterém podnik působí. Znamená to, že je vhodné provést souhrnné hodnocení podniku ze strategického hlediska – podnik je podstatně složitější objekt pro oceňování než samostatná běžná aktiva. Teprve druhou částí může být samotné finanční hledisko, které by mělo mít dva základní kroky:

- a) ocenění podniku na základě současných aktiv k danému datu ocenění, finanční výkonnosti podniku apod., tj. ocenění podniku, když zůstane v takovém stavu, v jakém je a není třeba nic měnit na jeho výkonnosti,
- b) ocenění podniku z hlediska záměrů, které by měly být uskutečněny v budoucnosti.

Finanční ocenění si klade za cíl vyjádřit hodnotu podniku představovanou souhrnem aktiv pomocí určité peněžní částky a potenciálem podniku oceněným peněžním ekvivalentem.

Výsledná hodnota, kterou hledáme, se většinou opírá o použití více oceňovacích metod. V zásadě existují tři základní oceňovací metody:

- a) Metody opírající se o předpokládané výnosy, kam patří:
  - metody diskontovaných peněžních toků,
  - metody kapitalizovaných výnosů,
  - kombinované výnosové metody.

Výnosové metody jsou teoreticky nejsprávnější. Vychází totiž z důsledného využití poznatku, že hodnota jakéhokoliv majetku je určena očekávaným užitekem pro jeho držitele. A u majetku typu podniku jsou tímto užitekem především očekávané příjmy. V plně rozvinutých ekonomikách jsou také tyto druhy metod nejčastěji používány. U podniků fyzických osob je však ocenění pouze výnosovými metodami jen velmi zřídka použitelné. Svě opodstatnění má v případech, kdy hodnoty obratu se pohybují v řádu stovek milionů korun, podnik má značný počet zaměstnanců a rozsáhlou databázi zákazníků. Rozhodující ovšem je, zda po smrti zůstavitele může takovýto podnik dále fungovat po převzetí jinou osobou.

- b) Metody založené na analýze tržní hodnoty, kam patří:
  - ocenění na základě srovnatelných podniků,
  - ocenění na základě srovnatelných transakcí,
  - ocenění na základě podniků uváděných na burzu.

Porovnávací metody ocenění podniku se opírají o srovnatelné údaje při prodeji obdobných podniků. Je nutné shromáždit dostatek informací o převodech majetku podobného oceňovanému svou podstatou, účelem využití, rozsahem a charakteristikou trhu, na kterém působí. Stanovení porovnávací hodnoty předpokládá buď dostatečnou četnost prodejů srovnatelných podniků nebo stabilně fungující kapitálový trh bez anomálií a deformací. Zásadní potíží u těchto metod je relevantní dostatek informací o cenách na trhu, to platí především o předmětech ocenění, které jsou málo nebo neveřejně obchodovány.

- c) Metody založené na analýze majetku (nákladové metody), kam patří:

- vlastní kapitál,
- čistá věcná (substanční) hodnota.

Metody založené na analýze majetku podniku zahrnují individuální ocenění jednotlivých složek aktiv podniku. Věcná hodnota podniku má tedy odpovídat nákladům na zřízení podniku stejných technických a výkonových schopností, jež má oceňovaný podnik. Jinými slovy se jedná o výši finanční investice na pořízení srovnatelného majetku.

K uvedeným metodám jen poznamenám, že se jedná o velmi informativní a stručný přehled metod a jejich hlavních charakteristik, které se používají pro oceňování majetku. Uvedené metody jsou však právě pro účel ocenění podniku považovány za nevhodnější, přičemž pro ocenění podniků k různým účelům se použijí různé oceňovací metody s důrazem na jiné skutečnosti. A pokud jde o ocenění obvyklé ceny podniku právě pro účely dědického řízení jeví se jako nevhodnější metoda, která nejméně zachytí majetkovou podstatu podniku, a to metoda substanční, která je založena na analýze majetku podniku, avšak dále přiměřeně upravená ovlivněním hodnotami zjištěnými na základě jiných vhodných metod, zejména metod výnosových.

Podnik se tedy v souladu se zákonem ve výsledku ocení cenou obvyklou, do které se však mohou promítnout i jiné druhy cen, zjištěné pomocí vybraných oceňovacích metod. Použití metod pro ocenění podniku v dědickém řízení není právními předpisy závazně upraveno a výběr nevhodnější metody pro ocenění konkrétního podniku je tedy plně v kompetenci znalce.

IV. Závěr

Po tomto exkurzu do znalecké praxe zopakují nejdůležitější právní resumé:

- hodnota podniku je určena jako souhrn ohodnocení všech jeho složek⁵ uvedených v definici podniku dle § 5 odst. 1 ObchZ,
- pro účely ocenění podniku v dědickém řízení se do výsledné hodnoty podniku nepromítnou závazky zůstavitele související s podnikáním.

Jsem si vědom možné polemčnosti tohoto svého názoru a je mi známo, že se v praxi postupuje i takovým způsobem, že se v rámci ocenění podniku v dědickém řízení do jeho ceny promítnou závazky podnikatele, čehož výsledkem však ve skutečnosti je zjištění čistého obchodního majetku podnikatele. I z předchozího výkladu vyplývá, že právní předpisy pro různé účely používají jiný obsah týchž pojmů a je tedy nutno přihlídnout zejména ke specifikům právní úpravy dědictví.

Závěrem proto jako příklad pro srovnání s typickou situací uvádím tuto otázku: Cožpak dluh vzniklý zůstaviteli z důvodu opravy střechy domu v jeho vlastnictví zohledníme v ceně domu v dědictví? Ne, samozřejmě se takový dluh objeví jen v pasivech dědictví. A stejně je to s dluhy souvisejícími s podnikem.

⁵ Tamtéž, s. 19

Registrované partnerství a činnost notáře

Mgr. Romana Osuská*

Po dlouhé a složité cestě zákrutami legislativního procesu spatřil 3. 4. 2006 světlo světa, v částce 38 Sbírký zákonů, zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Kontroverzní téma, předmět četných a bouřlivých diskusí, a to nejen mezi právníky a politiky. Můžeme patřit k jeho zastáncům i odpůrcům, mít své pochybnosti směrem pro i proti, zákon se však stal součástí našeho právního řádu a přinesl s sebou i novely několika dalších právních předpisů. Cílem tohoto článku je zejména zmínit to, jak se nový právní „institut“ registrovaného partnerství promítne nebo může promítnout do činnosti notáře.

I. Vznik a zánik partnerství

Registrované partnerství (dále jen „partnerství“) zákon definuje jako „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem“.

V § 4 odstavci 1 zákon stanoví, že do partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje. Podmínkou vstupu do partnerství je, aby alespoň jeden z budoucích partnerů byl státním občanem České republiky. Musí jít o osobu, která dosáhla věku 18 let a je způsobilá k právním úkonům. Do partnerství nemůže vstoupit ten, kdo již dříve uzavřel manželství, pokud toto manželství trvá, stejně jako ten, kdo již dříve vstoupil do partnerství anebo obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí, pokud partnerství nebo obdobný svazek trvá. Partnerství není možné mezi osobami příbuznými v linii přímé a mezi sourozenci.

Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví učiněným před příslušným matričním úřadem formou souhlasného, svobodného a úplného prohlášení o tom, že spolu vstupují do partnerství.

Průběh samotného „sňatku“ je upraven v § 3 zákona. Prohlášení se činí před matrikářem na základě otázky položené osobám vstupujícím do partnerství, zda chtějí spolu vstoupit do partnerství. Před tímto prohlášením osoby vstupující do partnerství musí výslovně uvést, že jim nejsou známy okolnosti, které by vstup do partnerství vylučovaly. O prohlášení se sepíše protokol, který podepíší osoby vstupující do partnerství a matrikář (v případě potřeby i tlumočnick). Přítomnost svědků, jako je tomu při uzavření manželství, zákon nepředpokládá a nevyžaduje.¹

Vznik partnerství zapisuje příslušný matriční úřad do knihy registrovaného partnerství. Po provedení zápisu vydá partnerům doklad o partnerství. Partnerství se rovněž, jakožto rodinný stav, zapisuje do občanského průkazu.

Stejně jako v případě manželství i v případě partnerství stanoví zákon případy, kdy pro nedostatek podmínek partnerství nevzniklo vůbec, a případy, kdy je partnerství neplatné. Ke vzniku partnerství nedojde tehdy, pokud prohlášení o vstupu trpělo podstatnou vadou spočívající zejména v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle nebo pokud bylo prohlášení učiněno v omylu týkajícím se právního úkonu vzniku partnerství.

Partnerství nevznikne ani v případě, kdy žádná z osob nebyla v okamžiku prohlášení občanem České republiky nebo pokud bylo partnerství uzavřeno na základě nepravdivých údajů úmyslně uvedených v dokladech požadovaných k prohlášení.

Pokud partnerství vzniklo přesto, že vstupu do partnerství bránil zákonný zákaz, prohlásí je soud za neplatné. Pak platí domněnka, že partnerství nevzniklo.

O tom, že partnerství nevzniklo nebo že je neplatné, rozhodne soud. Návrh může podat ten, kdo prokáže na věci právní zájem. Soud je však oprávněn rozhodnout i bez návrhu.

Kromě smrti jednoho z partnerů či prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého zaniká partnerství i rozhodnutím soudu.

Zákon připouští dva možné způsoby, jak lze zrušení partnerství rozhodnutím soudu dosáhnout. V prvním případě rozhoduje soud na základě návrhu jednoho z partnerů a rozhodnutí o zrušení partnerství vydá, pokud mu žalobce prokáže, že partnerský vztah již fakticky netrvá. Pokud se však partneri na zrušení partnerství dohodnou, postačí, když se druhý z partnerů k návrhu připojí. Soud potom rozhodne o zrušení partnerství, aniž by zkoumal, zda partnerský vztah fakticky trvá či nikoliv.

II. Práva a povinnosti partnerů

Ačkoliv není co do rozsahu práv a povinností postavení partnerů shodné s postavením manželů, určité změny osobám, které se rozhodly do partnerství vstoupit, tento krok samozřejmě přináší. Zákon o registrovaném partnerství upravuje některá práva a povinnosti partnerů přímo, zároveň novelizuje i osmnáct dalších právních předpisů (část druhá až devatenáctá zákona).² Změna většiny takto novelizovaných ustanovení spočívá v tom, že je partnerovi přiznáno stejné postavení, jaké má manžel.

V partnerství mají partneri stejná práva a povinnosti, o záležitostech partnerského soužití rozhodují společně, nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud. Zákon je opravňuje k vzájemnému zastupování při běžných záležitostech, zejména přijímání běžného plnění. Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí partnerství zavazuje oba partnery společně a nerozdílně. Společně a nerozdílně jsou zavázáni i ze závazků vzniklých v době trvání partnerství, a to i v případě, že partnerství

* Autorka je notářskou kandidátkou u Mgr. Aleny Zahradníkové, notářky v Mostě.

¹ O rozdílech mezi právní úpravou průběhu uzavření manželství a vstupu do partnerství se zajímavě zmiňuje ve svém článku Registrované partnerství? Ani ryba ani rak JUDr. Miloš Holub (Právní rozhledy, 2006, č. 9).

² Např. změna zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

následně zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné. Tyto účinky může druhý partner v konkrétním případě výslovně vyloučit, je však třeba, aby toto vyloučení bylo třetí osobě známo.

Zákon vylučuje, aby za trvání partnerství došlo některým z partnerů k osvojení dítěte. Pokud však je některý z partnerů rodičem, není existence partnerství překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti a nebrání tomu, aby mu bylo jeho dítě svěřeno do výchovy. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě, pak je (za podmínky, že žijí ve společné domácnosti) povinen se na jeho výchově podílet i druhý z partnerů.

Stejně jako manželé, mají partneri vzájemnou vyživovací povinnost, která v určitých případech trvá i po zániku partnerství.

Vznik partnerství nezakládá, jako je tomu v případě manželství, žádnou zvláštní formu spoluvlastnictví. Partneri tedy nadále nabývají do svého výlučného, popřípadě podílového, spoluvlastnictví. Registrované partnerství nepřináší žádnou daňovou úlevu v případě daru ve prospěch partnera. Partner nebyl zařazen do „zvýhodněné“ první daňové skupiny a nadále zůstává, dle okolností, v druhé či třetí daňové skupině.

Uzavřením partnerství rovněž nevzniká společný nájem bytu (ani družstevního bytu), jehož nájemcem je, nebo se během partnerství stane, jeden z partnerů. Společný nájem bytu partnerů by mohl vzniknout i nadále pouze tehdy, pokud by se na tom partneri dohodli. Druhému partneru vzniká ze zákona pouze právo byt a práva s ním spojená po dobu trvání partnerství užívat, se zánikem partnerství toto právo zaniká.³

Pokud jde o přechod nájmu v případě úmrtí nájemce, bylo vůlí zákonodárce novelizací § 706 ObčZ zařadit partnera mezi ty osoby, kterým k tomu, aby se staly nájemci, stačí, když prokáží, že žily se zůstavitelem v den jeho smrti ve společné domácnosti a nemají vlastní byt. Zákonodárce tak činí slovy: „V § 706 odst. 1 věta první se za slova ‚jeho děti, vnuci‘ vkládá slovo ‚partner‘.“ Nicméně účinností zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (31. 3. 2006), došlo, mimo jiné, i k novelizaci dotčeného § 706, s nímž již pozdější zákon o registrovaném partnerství nekoresponduje.⁴

III. Registrované partnerství z pohledu činnosti notáře

Pro samotnou činnost notáře je nejdůležitější v zákoně obsažená novela občanského zákoníku (část šestá, § 45), která se dotkne jak jeho činnosti v listinné agendě, tak činnosti notáře jako soudního komisaře.

S *listinnou agendou* souvisí zejména skutečnost, že se novelou § 116 ObčZ registrovaný partner stává osobou blízkou. Tím je mu dána řada „zvýhodnění“ a rovněž je z určitých právních úkonů ze zákona vyloučen. Tak například:

- V případě, že se jeden z podílových spoluvlastníků rozhodne převést svůj podíl na partnera, neuplatní se předkupní právo ostatních spoluvlastníků (§ 140 ObčZ).
- V případě pořizování závěti, kde je jeden z partnerů zákonným dědicem či je závěť pořizována v jeho prospěch, nemůže druhý partner působit jako úřední

osoba, svědek, pisatel, tlumočník nebo předčítatel (§ 476f ObčZ).

- Z pohledu notářského řádu nemůže registrovaný partner jako osoba blízká vykonávat funkci svědka (totožnosti ani úkonu) a nemůže působit jako tlumočník v případě, že druhý partner nezná jazyk, v němž se sepisuje notářský zápis (§ 66 a § 69 NotŘ).

Pokud jde o činnost notáře v *dědickém řízení*, je tou nejvýznamnější změnou, kterou zákon přinesl, rozšíření dědických skupin. Novelou § 473 a § 474 ObčZ bude mít partner, stejně tak jako manžel, napříště právo dědit rovně dle dědičného podílu s dětmi v první dědické skupině, a nebude-li dětí, s rodiči a spoluzijící osobou ve skupině druhé. Stejně jako manžel, dědí i partner ve druhé skupině nejméně polovinu dědictví. Třetí dědická skupina přichází na řadu pouze tehdy, pokud nedědí ani rodiče ani partner (novelizovaný § 475 odst. 1 ObčZ).

Existence partnerství však nic nevylučuje na povinnosti partnera – dědice zaplatit dědickou daň. Ani z hlediska daně dědické nedošlo v zákoně č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, k žádným změnám.

Pro činnost soudního komisaře je jisté podstatné sledovat i to, zda se existence partnerství v našem právním řádu promítla do těch případů, kdy jsou určitá práva v dědictví projednávána teprve tehdy, nejsou-li zde osoby (v příslušných zákonech taxativně vyjmenované), na něž by přešla přímo mimo dědické řízení. Tím mám na mysli nároky z důchodového zabezpečení, sociálního a nemocenského pojištění či mzdové nároky. K novelizaci těchto předpisů co do okruhu oprávněných osob nedošlo, registrovaný partner tedy není tím, kdo by je mohl získat jinak než v rámci dědictví. Zajímavé je, že zákon o nemocenském pojištění tak nadále toto právo přiznává kromě manžela (manželky) i druhu (družce), ale nikoliv partnerovi.⁵

Zákon o registrovaném partnerství nabude účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení, tj. 1. 7. 2006. Změny, které do našeho právního řádu tento předpis přinese, zřejmě nebudeme v praxi aplikovat denně, nicméně se jedná o změny podstatné a z pohledu osob, které registrované partnerství uzavřou, jistě i důležité.

³ Nový § 705a ObčZ.

⁴ Srovnej původní znění § 706 odst. 1:

„(1) Jestliže nájemce zemře a nejde-li o byt ve společném nájmu manželů, stávají se nájemci (společnými nájemci) jeho děti, vnuci, rodiče, sourozenci, zed, snacha, kteří prokáží, že s ním žili v den jeho smrti ve společné domácnosti a nemají vlastní byt.“

a znění § 706 odst. 1 a 2 po novele zákonem č. 107/2006 Sb.:

„(1) Jestliže nájemce zemře a nejde-li o byt ve společném nájmu manželů, stávají se nájemci (společnými nájemci) jeho děti, rodiče, sourozenci, zed a snacha, kteří prokáží, že s ním žili v den jeho smrti ve společné domácnosti a nemají vlastní byt.“

(2) Nájemci (společnými nájemci) se stávají také vnuci nájemce a ti, kteří pečovali o společnou domácnost zemřelého nájemce nebo na něho byli odkázáni výživou, jestliže prokáží, že s ním žili ve společné domácnosti nepřetržitě alespoň po dobu tří let před jeho smrtí a nemají vlastní byt. Jde-li o vnuky nájemce, může soud z důvodů zvláštního zřetele hodných rozhodnout, že se stávají nájemci, i když soužití ve společné domácnosti s nájemcem netrvalo tři léta. Jde-li o osoby, které nájemce do bytu přijal až po sjednání nájemní smlouvy, vztahuje se na tyto osoby ustanovení věty první pouze tehdy, jestliže se na tom nájemce a pronajímatel písemně dohodli, to neplatí, jde-li o vnuky nájemce.“

⁵ Platí do 31. 12. 2006 – srovnej § 51 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, účinného od 1. 1. 2007.

Kdo byl JUDr. Antonín rytíř Randa?

JUDr. Jana Kurková*

V minulém čísle tohoto časopisu se na poslední straně objevila prosba výkonného ředitele Muzea Královského hvozdu o.s. v Nýrsku, pana Karla Velkoborského, o zaslání finančních prostředků, které budou použity při zřízení stálé expozice významného českého univerzitního profesora práv JUDr. Antonína rytíře Randy.

Ráda bych proto tohoto významného českého právníka, teoretika práva občanského a obchodního, přiblížila těm, kteří si položili otázku „Kdo byl JUDr. Antonín rytíř Randa?“

JUDr. Antonín rytíř Randa se narodil 8. 7. 1834 v Bystřici nad Úhlavou (v obci sousedící s městem Nýrsko). Svá středoškolská studia začal v Klatovech a ukončil je v Praze, kde pak ve vzdělávání pokračoval na právnické fakultě pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity. V počátcích svých vysokoškolských studií byl přesvědčen o tom, že se chce v budoucnu profesionálně věnovat nauce národohospodářské. Jeho studijní cesty po západní Evropě a poznání, že hospodářský vývoj země úzce souvisí se zaručením privátního vlastnictví všech občanů způsobily to, že si nakonec jako oblast svého zájmu zvolil právo soukromé, zejména majetkové.

Roku 1856, ve svých 22 letech, absolvoval právnickou fakultu. Další čtyři roky se věnoval soudní praxi, v jejímž průběhu získal titul doktora práv (1858). V roce 1860 habitoval na docenta habitační prací na téma „Držení“.

Když došlo v roce následujícím ke zřízení české stolice pro rakouské občanské právo na právnické fakultě pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity byl tím, kdo zahájil přednášky. Jako první v Rakousku začal podávat systematický výklad přednášeného institutu vycházející z jeho historického vývoje. Dr. Klier v Památku české akademie uvádí: „Příchodem Randovým na univerzitu pražskou přišel nový svěží duch v síně učební. Randa byl prvním učitelem, jenž v Rakousku, a zejména na pražské universitě, zavedl opět přesně systematický a genetický výklad na základech práva obecného. Směr Randův našel záhy nadšený soublas mezi posluchačstvem, jichž počet rostl každým rokem a z jichž řad vyvstala celá moderní škola vědecká.“ V roce 1862, ve 28 letech, byl Dr. Randa jmenován mimořádným profesorem a o šest let později řádným profesorem práva občanského, obchodního a směnečného.

Patřil mezi spoluzakladatele Právnické jednoty v Praze (1864).¹ V letech 1865 a 1866 byl jejím II. náměstkem, v letech 1867–1889 I. náměstkem a od roku 1890 až do své smrti byl jejím starostou.²

Od roku 1880 byl členem panské sněmovny Říšské rady. V roce 1882 se v ní zasadil o znovuvzkříšení českého vysokého učení na Karlo-Ferdinandově univerzitě (i když jeho úmyslem nebylo dosažení rozpadu univerzity na německou a českou, neboť byl přesvědčen, že věda je kosmopolitní). V následujícím roce byl zvolen druhým rektorem a dvakrát pak i děkanem Právnické fakulty české univerzity. Při svém jmenování rektorem dne 31. 10. 1883 přednesl *Úvahu o vládní osnově akciového zákona předložené r. 1883 sněmovně poslanecké*.

V době, kdy začal Dr. Randa s činností pedagogickou, začal se plně věnovat i činnosti vědecké. Za uznávanou autoritu, a to nejen doma, ale i v zahraničí, byl Dr. Randa považován již díky své habilitační práci, která vyšla tiskem (ovšem pouze v německém jazyce). V ní prokázal nejen své značné teoretické znalosti problémů praktického života, ale i jasné analytické myšlení. Je autorem řady rozsáhlých prací (vycházely v českém i německém jazyce a mnohá z nich se dočkala obnovených vydání) a jako člen Panské sněmovny Říšské rady se podílel na přípravě řady zákonů.

V oblasti práva občanského je stěžejní zejména jeho první dílo, výše zmíněná *Držba* a dále *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém* (1871). Mezi další větší práce v tomto oboru práva lze zařadit *O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených, pak o úrocích dle rakouského práva občanského* (1874), *Přehled vzniku a vývinu desk čili knih veřejných v Čechách a na Moravě* (1870) nebo *Které změny nastaly v právu občanském novým knižním řádem ze dne 25. 7. 1871 č. 95 ř. z.: O hypotéce společné a nedělné* (1872). V Randově době se jako samostatný obor začalo utvářet obchodní právo, a tak měl možnost stát se v něm tvůrcem české vědy. K jeho rozsáhlejším dílům se v tomto oboru práva řadí *Soukromé obchodní právo rakouské* (1876), *O cenných papírech, obzvláště skripturních obligací* (1889) nebo *K teorii cenných papírů* (1902). V učení o cenných papírech založil novou teorii, že *věřitelství při cenných papírech se řídí vlastnictvím papírů, a převod rubropisem je původním způsobem, jak nabytí práv z cenných papírů*. Dr. Randa se zapsal i do historie českého družstevnictví. Jeho zákon *O společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství* (č. 70 ř. z. z dubna 1873), později nazývaný Zákon o výdělkových a hospodářských společenstvech, se stal legislativní základnou pro všechna družstva. Platil v Čechách až do roku 1954 a v Rakousku platí doposud.³ Dr. Randa je dále autorem např. *Zákona o knihách pozemkových* ze dne 25. července 1871 č. 95 ř. z. nebo *Zákona o obchodních pomocnících a jiných zřízeních* z 16. ledna 1910 č. 20 ř. z.

Kromě toho Dr. Randa také pravidelně přispíval do časopisu Právník (časopis byl úzce spjat s Právnickou jednotou v Praze). Jeho článek *O nastupování v držbu dle práva rakouského* byl publikován již v 1. ročníku časopisu (1861). V dalších letech přispíval pravidelně 3–4 články ročně. Jeden z jeho posledních článků *O významu „vyšší“ moci v právu rakouském* byl uveřejněn roku 1913 a vůbec posledním byl článek *Úvaha o spise M. Wellspachera, profesora ve Vídni: „Der Streit um das Eintragungsrinzip im österr. Rechte“* (1914).

Dr. Randa byl též autorem či spoluautorem řady přednášek. Tyto byly přednášeny na pravidelných týdenních schůzích Právnické jednoty v Praze. První přednášku

* Autorka notářskou kandidátkou u JUDr. Blanky Čechové, notářky v Praze.

¹ Právnická jednota v Praze (jejíž stanovy byly schváleny výnosem c.k. náměstnictví pro Království české, ze dne 19. 7. 1864 č. 4269) byla odborným, samostatným českým sdružením právníků, které mělo od počátku za cíl napomáhat, mimo jiné, dalšímu vzdělávání a umožňovalo tak odborný profesní růst.

² § 7 stanov Právnické jednoty v Praze: „Záležitosti jednoty obstarává starosta, první a druhý jeho náměstek, pak první a druhý jednatel.“

³ Zpravodaj Jednoty českých právníků, 2005, č. 1, s. 7.

O *příjmutí směnek pro čest* přednesl již na první týdenní schůzi (29. 12. 1864). Poslední přednášku *O reformě akciového zákona* přednesl 15. 12. 1898, dále působil již jen jako „koreferent“. Důvodem jistě byl nedostatek času související i s funkcí „ministra krajana“ v Koerbrově vládě (1904–1906)⁴.

Jeho vědecké působení bylo oceněno řádným členstvím v I. třídě České akademie pro vědy, slovesnost a umění, od roku 1890 byl současně jejím předsedou. Byl též členem Královské české společnosti nauk a Akademie v Krakově. Za zásluhy o rozvoj právnické vědy jej r. 1888 jmenovala univerzita v Bologni čestným doktorem. Od roku 1898 byl Dr. Randa předsedou správní rady Hlávkovy nadace, tuto jeho činnost přerušila až smrt.

Za svoje zásluhy v oblasti práva byl roku 1898 Dr. Randa povýšen císařem Františkem Josefem I. do rytířského stavu. Byl i majitelem řádu železné koruny III. třídy a komtur řádu císaře Františka Josefa I.

Jeden z nejvýznamnějších českých právníků zemřel v Dobřichovicích u Prahy dne 6. 10. 1914.

***

Děkuji doc. JUDr. Vladimíru Kindlovi za materiály, které mi poskytnul ke zpracování tohoto článku.

⁴ Knapp, V. Portrét Antonína Randy (k jeho dvojmu výročí). Právník, 1994, s. 867.

Notář a EU

Vývoj procesu politické a ekonomické integrace a v Evropě. Příspěvek notářství k tomuto procesu

José Manuel Garcia Collantes*

Hovořit o evoluci procesu integrace v různých částech světa je vždy zajímavé. Ale myslím, že hovořit o tomto procesu v Evropě je navíc ještě velmi napínavé. A my, kteří žijeme dnes v Evropě, máme tu výsadu, že můžeme být přímo u tohoto procesu, který je bezpochyby na nejpokročilejší úrovni v porovnání s jinými procesy, které ve světě nyní probíhají.

Evropa dnes představuje obrovskou laboratoř pro integraci, a to s již některými hmatatelnými výsledky (z nichž jako nejpozoruhodnější je třeba uvést společnou měnu) a s velmi jasným vědomím o naprosté nezbytnosti této integrace. Je zřejmé, že tento proces integrace není zcela homogenní, ani se nedotýká stejnou měrou všech zemí. Stupně integrace jsou různé. Euro není měna všech členských států EU a ani odbourání hraničních kontrol vyplývající ze Schengenských dohod neplatí na celém území EU. A samozřejmě EU nepokrývá celé území Evropy.

Ale když nicméně ponecháme stranou vyšší či nižší stupeň integrace mezi různými evropskými zeměmi, jsou tady zcela zřejmé skutečnosti:

- že všechny evropské národy se stále více a více otevírají a že hranice administrativního, kulturního nebo ekonomického charakteru vůbec nejsou překážkou pro pohyb osob,
- že EU i přes to, že nezahrnuje všechny evropské státy, představuje nejpropracovanější příklad politické a hospodářské integrace a z tohoto důvodu může představovat model zvláště hodný následování anebo alespoň hodný pozorného sledování.

Každopádně nás, notáře, zajímá především integrace z právního hlediska, která udává směr a je nástrojem ekonomické (Evropa „obchodníků“) i osobní (Evropa „občanů“) integrace. Tato myšlenka se promítla již do Římských smluv z r. 1957 a vedla k vytvoření tehdejšího tzv. Evropského společného trhu a jako jeden z jeho cílů byla stanovena „koordinace, harmonizace a aproximace legislativy členských států“.

Od té doby to byl obrovský úkol přiblížit legislativu různých zemí a bylo přitom použito čtyř normativních nástrojů, kterými EU disponuje: směrnice, nařízení, doporučení a smlouvy mezi jednotlivými státy.

Příkladů již harmonizované legislativy již existuje mnoho, avšak zvláštní zmínky si zaslouží především otázky týkající se práva obchodních společností, spotřebitelské problematiky, pojišťovnictví, mimosmluvní občanské odpovědnosti, průmyslového a duševního vlastnictví a soutěžního práva.

Je pravdou, že donedávna se většina legislativy vytvořené v EU v rámci integrace týkala ekonomických, finančních a obchodních záležitostí. Z tohoto důvodu se tedy neustále hovoří o „Evropě obchodníků“ a o procesu evropské integrace jako o procesu v zásadě ekonomickém.

Ekonomická integrace samozřejmě podporuje a nezbytně s sebou přináší i více vzájemných vztahů mezi osobami v rámci EU, a to hlavně díky možnostem vyplývajících z volnosti pohybu a usazení se. Tato skutečnost právě vedla k určitému obratu v evropské integraci, takže od určitého momentu bylo zapotřebí zabývat se také samotnými osobami. Tímto momentem byl summit šéfů států a vlád EU ve finském městě Tampere v říjnu roku 1999.

Při využití některých již dřívějších ustanovení (článek 220 a 65 Smlouvy, koncepce „soudní spolupráce ve věcech občanských“ atd.), výše uvedené vrcholné zasedání vypracovalo tzv. Tamperské pilíře: společná azylová a emigrační politika, stejné zacházení s občany třetích států, lepší přístup k justici, vzájemné uznávání soudních rozhodnutí, harmonizace občanského práva, prevence trestné činnosti a boj proti praní špinavých peněz.

Výše uvedené pilíře byly konkretizovány mnoha způsoby. Z notářského hlediska bylo bezpochyby nejdůležitější schválení nařízení EU: č. 44/2001 z 22. prosince o soudní kompetenci, o uznání a výkonu rozhodnutí (tzv. Brusel II), a to s jasným odkazem ve svém článku 57 na notářskou listinu; nařízení č. 805/2004 z 21. dubna o evropském exekučním titulu, který umožňuje využít notářské listiny.

A vývoj pokračuje. V červnu 2004 EU vydala sdělení o výsledcích programu z Tampere, kde nastínila hlavní linie své budoucí činnosti v oblasti občanského práva. Zde byly stanoveny následující nové cíle:

* Autor je notářem v Madridu a prezident Komise pro evropské záležitosti (CAE).

- a) určení programu k vzájemnému uznávání rozhodnutí s tím, že budou schválena i pravidla i pro ty oblasti, kde doposud neexistují (právo v oblasti nemovitostí, rodinné a dědické právo),
- b) zkoumání těch oblastí, kde doposud existují překážky pro volný oběh rozhodnutí,
- c) věnování pozornosti volnému oběhu listin, a to jak s ohledem na jejich uznávání, tak na formality administrativního charakteru,
- d) výkon uznaných soudních rozhodnutí (právě tento výkon je považován za Achillovu patu).

Na pozadí těchto cílů byl koncem r. 2004 předložen i „Haagský program“ (se zajímavými konkrétními návrhy – jako např. vytvoření evropské sítě právních profesí), který napomáhá jejich naplňování. Z otázek, které nás zajímají, je třeba zdůraznit zpracování „zelených knih“ o dědictví (1. března 2005), o rodinném právu (14. března 2005) a o hypotečním úvěru (19. července 2005).

Jaká je tedy situace evropských notářů za tohoto kontextu stále rostoucí a zrychlující se integrace.

Je zřejmé, že při každodenním výkonu naší funkce sami zažíváme evropskou integraci. Stále více dochází k zahraničním investicím, občané mění trvalé bydliště atd., což vede k tomu, že uživatelé našich služeb mají nejrůznější státní příslušnosti. Nezapomínejme přitom na to, že pilíři EU jsou volný pohyb osob a kapitálu, možnost volného usazení a volné poskytování služeb a odbourání diskriminace z důvodu státní příslušnosti. A my notáři si musíme uvědomovat, že poskytujeme služby (založené na veřejné víře, na charakteru veřejné listiny) na základě státem delegovaných pravomocí pro to, abychom občanům poskytovali právní jistotu, tj. jistotu z hlediska jejich postavení a předvídatelnosti pro budoucnost.

Právě tady se objevuje cíl, který by měl dominovat poslání notářů integrované Evropy: poskytovat tutéž jistotu, tutéž notářskou pomoc evropským občanům, a to bez ohledu na jejich státní příslušnost, bydliště nebo postavení.

Toto předpokládá aplikovat na notářské poslání ustanovení obecného charakteru tak, jak je uvedeno v článku 220 Smlouvy, kterou byla založena Unie, kterým jsou členské státy pověřeny k zahájení jednání mezi sebou za tím účelem, aby pro své občany pobývající na území jiného členského státu zajistily „ochranu osob, výkon a ochrana práv za podmínek, které uznává každý stát pro své vlastní občany“.

Tento cíl ve svém důsledku vyžaduje dvě věci:

- a) ještě větší aproximaci našich notářských legislativ pro dosažení stále větší homogenity u kompetencí, které notáři mají,
- b) uznání stejných účinků notářských listin v jakékoliv zemi.

V tom právě spočívá poslání notáře v integrované Evropě. Jeho zapojení do tohoto procesu je má tři následující důvody: jedná se o jednu z nejstarších právních institucí v Evropě; aktivní přispívání k současnému normativnímu komunitárnímu rozvoji; notářství je zavedeno téměř v celém evropském kontinentu, a to s určitým stupněm akceptovatelné uniformity, což vytváří významný faktor pro kohezi.

Pro splnění tohoto poslání je zapotřebí efektivního a společného působení všech notářství a všech notářů v Evropě. Dovolte mi zmínit tři body, na které je podle mého názoru třeba klást velký důraz.

1. *Upřesnit definici osoby notáře a notářské funkce*

Tato otázka nabývá zvláštního významu právě nyní, kdy komunitární orgány plánují silnou liberalizaci na trhu služeb, a to včetně notářských služeb. Je velmi naléhavé redefinovat tuto funkci s ohledem na výše uvedené úmysly, spolu se zdůrazněním jejího veřejného charakteru, kterým se jasně odlišuje např. od funkce advokáta nebo lékárníka.

A toto by nás mělo vést ke zdůraznění některých aspektů notářské funkce, které nejsou politickým orgánům dostatečně známy: např. kontrola legálnosti, přizpůsobení vůle jednotlivců ustanovením zákona atd.

A toto vše by mělo vést k definici společných rysů, které by sloužily k vytvoření určité homogenní image evropského notáře ve všech aspektech týkajících se jeho funkce, koncepce veřejné notářské listiny, kompetencí notářů a způsobu jejich naplňování atd. Nezapomínejme na to, že v „harmonizované“ Evropě přežijí jen ty instituce, které budou schopny „se harmonizovat“.

2. *Studovat otázky jednotnosti při sepisování notářských listin*

Tato otázka by byla vždy naléhavá, ale nyní to platí ještě více, pokud máme na zřeteli nařízení EU č. 44/2001 a 805/2004, které v evropském měřítku uznávají vykonatelnost notářské listiny.

Myslím si, že nadešel čas vypořádat se s věčným tématem volného oběhu notářské listiny a vyřešit přitom následující odborné aspekty:

- a) Vytvoření minimálních požadavků na všechny notářské listiny, které musejí být splněny, aby byla skutečně považována za notářskou listinu. Pouze ty notářské listiny, které se při svém sepisování podrobí přísným požadavkům, budou moci mít žádoucí účinky. O uznání účinků a volném oběhu bude možné hovořit jen tehdy, kdy tyto dokumenty byly ve své zemi původu podrobeny stejné nebo obdobné kontrole sepsání, která je předepsána i v zemi příjmu.
- b) Vyřešení problémů vyplývajících z různorodosti formálních náležitostí v každé jednotlivé zemi. Např. co dělat, kdy pro určitý právní úkon se v jedné zemi vyžaduje forma notářského zápisu a v druhé zemi nikoliv? To je klasická otázka mezinárodního práva soukromého.
- c) Vytvoření minimálních společností požadavků pro vytvoření listiny z věcného hlediska, které by ji chránilo před možným falšováním. Např. použití papíru podléhajícího stejným kvalitativním normám nebo použití stejných a zvláště zabezpečených razítek. Toto všem by také bylo i výrazem určité vlastní stavovské identity.

3. *Setkávání s anglosaskými právníky*

Hovořím tady čistě o odborných otázkách vyplývajících z existence systému „common law“, který – a nezapomínejme na to – je stejně evropský jako ten náš. Např. jak budou ve Velké Británii naplňována nařízení EU č. 44/2001 a 805/2004? Jak proniká legislativa EU do Velké Británie? Až do jaké míry je před britskými soudy přípustný písemný důkaz?

Jak jsme výše již uvedli, postavení občana a uznání jeho práv se nemůže odlišovat podle toho, v jaké zemi se právě nachází. Z notářského hlediska by to znamenalo, že ja-

kýkoliv občan z kontinentální Evropy, s právem na právní jistotu, kterou mu poskytují notáři v jeho vlasti, by mohl vyžadovat, aby jakýkoliv britský soud akceptoval jako plný důkaz v minulosti sepsanou notářskou listinu, která se tohoto občana týká. Ochrana, kterou notářství poskytuje, musí být obecného charakteru a musí být uznána na celém území EU.

To byl tedy jednoduchý výčet některých otázek, které pro evropské notářství představují určitou výzvu. Musíme se jim věnovat a studovat je, pokud si přejeme, aby instituce notářství se přeměnila v nástroj koheze mezi evropskými občany.

Diskuse

Diskuse o návrhu nového občanského zákoníku VI.

JUDr. Martin Šešina*

Přinášíme dalších 23 paragrafů včetně důvodové zprávy z návrhu nového občanského zákoníku.

Oddíl 2 Správa pozůstalosti a její soupis Správa pozůstalosti

§ 1419

(1) Do potvrzení nabytí dědictví spravuje pozůstalost správce pozůstalosti, byl-li ustaven, jinak vykonavatel závěti, byl-li ustaven, ledaže se s dědici dohodnou jinak. Taková dohoda nesmí odporovat tomu, co zůstavitel nařídil pro případ své smrti. Dohodu s dědici nelze uzavřít, sejdou-li se přihlášky, které si vzájemně odporují.

(2) Byl-li ustaven vykonavatel závěti i správce pozůstalosti, může správce pozůstalosti uzavřít dohodu podle odstavce 1 jen se souhlasem vykonavatele závěti.

§ 1420

(1) Ustanovení § 1419 odst. 1 se nepoužije, ustavil-li zůstavitel v různých pořízeních pro případ smrti různé vykonavatele závěti nebo různé správce dědictví. V takovém případě soud ustaví správce dědictví podle zvláštního zákona.

(2) Ustanovení § 1419 se nepoužije, ustavil-li soud správce pozůstalosti podle zvláštního zákona.

§ 1421

(1) Osoba, která spravuje pozůstalost, je oprávněna k její prosté správě. Souhlas k opatřením podle § 1172 a § 1174 odst. 1 může této osobě udělit jen soud.

(2) Kdo spravuje pozůstalost, poskytne z ní splátky na zaopatření a výživu osobám oprávněným podle § 1407 až § 1411. Dále doručí odkazovníkům zprávu o odkazech, které jim připadly. Splatné odkazy vyrovná, schválí-li to soud.

(3) Ustavil-li soud správce pozůstalosti podle zvláštního zákona, použijí se ustanovení předchozích od-

stavců, pokud soud tomuto správci nevymezí rozsah práv a povinností jinak.

§ 1422

(1) Dědici, jehož dědické právo je již jasně prokázáno, může soud dovolit i před skončením řízení o dědictví, aby s určitými pozůstalostními předměty volně nakládal, pokud je splnění poslední vůle zůstavitele zabezpečeno nebo souhlasili ostatní zúčastnění.

(2) Opatření podle odstavce 1 nelze učinit, jestliže se sešly přihlášky, které si odporují. Jestliže se však výhody dostalo dědici již dříve, nelze mu ji odejmout.

§ 1423

(1) Ujme-li se dědic, aniž je k tomu oprávněn, plné správy pozůstalosti, ruší se tím od počátku účinky výhrady soupisu, pokud ji případně učinil. To rovněž platí, smísí-li dědic části pozůstalosti s částmi svého jmění, aniž lze rozlišit komu patří, ledaže tomu tak bylo již před smrtí zůstavitele.

(2) Týž účinek vzhledem k výhradě soupisu nastane i vůči tomu z dědiců, v jehož přímém či nepřímém zastoupení někdo jiný pozůstalost takto spravoval. Spravuje-li takto pozůstalost osoba dědici blízká, má se za to, že jedná také jako jeho zástupce.

(3) Účinek podle odstavce 1 nenastane, rozdělí-li si dědici ještě před potvrzením nabytí dědictví jen písemnosti, podobizny nebo záznamy a jiné věci rodinné nebo upomínkové povahy.

K § 1419 až 1423:

Dědici sice nabývají dědictví již smrtí zůstavitele, přece jen se však až do soudního potvrzení, že dědictví nabyli, na pozůstalost hledí jako na zvláštní majetkovou masu, kterou je třeba zejména v zájmu věřitelů podrobit zvláštnímu režimu. Tomu slouží správa pozůstalosti vykonávaná vykonavatelem závěti, dědici samotnými, anebo správcem dědictví, kterého podle procesních předpisů případně ustaví soud. Kdo spravuje pozůstalost, vykonává její prostou správu (§ 1171 a násl.). Ujmou-li se však dědici - ať přímo, ať zástupcem - pozůstalosti fakticky a bezprostředně tím způsobem, že jednotlivé majetkové kusy z pozůstalosti smísí se svým ostatním vlastnictvím, zpeněží je a vůbec s nimi nakládají tak, že znemožní věřitelům domoci se zjištění, jaký je rozsah aktiv, která zůstavitel zanechal, nemobou se dovolávat výhod, jež by jinak měli ze soupisu pozůstalosti.

Závěra pozůstalosti

§ 1424

(1) Soud učiní bez odkladu opatření zajišťující pozůstalost (závěru) jestliže

- některý z dědiců není svéprávný,
- některý z dědiců není přítomen nebo je neznámý,
- je obava, že je pozůstalost předložena,
- věřitel navrhl odloučení pozůstalosti nebo
- je-li tu jiný důležitý důvod pro zvláštní opatrnost.

* Autor je notářem v Benešově.

(2) Je-li jen některý dědic nesvéprávný, nepřítomný nebo neznámý, lze se spokojit se závěrou takové části pozůstalosti, která stačí k uspokojení jeho práva. Totéž platí, je-li tu osoba, které přísluší právo na povinný díl.

§ 1425

Závěry není třeba, je-li v pozůstalosti nemovitost poskytlující dostatečnou jistotu.

K § 1424 a 1425:

Za situace, kdy jsou dědicové známi, přítomni a svéprávní, a kdy není ani důvod k pochybnostem, zda majetek, který zůstavitel zanechal, postačí k pokrytí dluhů, budou plně dostačující ustanovení o správě pozůstalosti. V některých zvláštních případech však bude namístě, rozhodne-li soud o závěře pozůstalosti. Závěra pozůstalosti nabrazuje její soudní úschovu. Jakým způsobem bude závěra provedena, záleží na konkrétních okolnostech případu.

Soupis pozůstalosti

§ 1426

(1) Účelem soupisu pozůstalosti je zjistit a odhadnout pozůstalostní majetek v době smrti zůstavitele. Soupis pozůstalosti vyžaduje formu veřejné listiny, ledaže soud rozhodne podle § 1428.

(2) Dědic i každý, koho se soupis týká, může být jednání o soupisu přítomen a činit dotazy a připomínky.

§ 1427

(1) Soud nařídí soupis pozůstalosti v případě:

- a) přihlášky podané s výhradou soupisu,
- b) potřeby výpočtu povinného dílu.

(2) Soud nařídí soupis pozůstalosti také v případě:

- a) že, mezi dědici je osoba nesvéprávná, neznámá či nepřítomná, nebo právnická osoba veřejně prospěšná či zřízená ve veřejném zájmu (dále jen „osoba pod zvláštní ochranou“),
- b) nejistoty, zda je někdo dědicem nebo kdo je dědicem,
- c) že o to věřitel žádá podle § 1450,
- d) anebo osvědčil-li věřitel, že tu je pro provedení soupisu jiný zvlášť důležitý důvod.

§ 1428

(1) V jednoduchých případech může soud rozhodnout, neodporují-li tomu dědicové, o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku.

(2) Odůvodňují-li to okolnosti případu, může soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveném správcem pozůstalosti a potvrzeném všemi dědici. Nebyli-li správce pozůstalosti dosud ustaven, může jej za tím účelem jmenovat soud.

§ 1429

(1) Prokáže-li se, že prohlášení nebo seznam podle § 1428 neodpovídá skutečnosti v rozsahu nikoli nepodstatném,

- a) ruší se tím dědicům od počátku účinky výhrady soupisu, pokud ji případně učinili, a
- b) osoba uvedená v § 1427 odst. 2 má právo žádat, aby soud nařídil nový soupis pozůstalosti, prokáže-li na tom právní zájem.

(2) Účinek podle odstavce 1 písm. a) nenastane vůči osobě pod zvláštní ochranou, ledaže se prokáže, že pozůstalostní majetek úmyslně zatajila. Tento účinek nenastane ani vůči dědici, který prokáže, že nezavinil neúplnost prohlášení nebo seznamu.

(3) Způsobil-li správce, že seznam podle § 1428 není úplný, nahradí škodu z toho vzešlou.

§ 1430

Je-li znám věřitel, soud mu oznámí, že byl proveden soupis pozůstalosti a umožní mu se k soupisu vyjádřit.

K § 1426 až 1430:

Vzhledem k možnosti dědiců přiblížit se o dědictví s výhradou soupisu jsou potřebná ustanovení o soupisu pozůstalosti. Soupis pozůstalosti musí být proveden nejen v případě, že dědic výhradu soupisu uplatní, ale také v jiných závažných případech uvedených v § 1427.

Není však za všech okolností nezbytné, aby soupis pozůstalosti prováděl vždy soud. Z toho důvodu se soud může rozhodnout, aby v určitých případech rozhodl, že se soudní soupis pozůstalosti nabradí prohlášením dědiců o majetku, který do pozůstalosti spadá, anebo seznamem, který vyhotoví správce pozůstalosti a který dědici potvrdí. Prokáže-li se však následně, že jsou v takovém prohlášení nebo seznamu podstatné nesprávnosti, jdou zásadně k tíži dědiců, jejichž povinností bylo dbát o to, aby seznam byl úplný.

Účelem soupisu je zajistit ochranu a právní jistotu některým dědicům, ale také poskytnout ochranu věřitelům, nezbytnou pro zajištění jejich práv. Protože věřitel zůstavitele není účastníkem řízení o dědictví, musí mu být umožněno, je-li znám, aby se k soupisu pozůstalosti vyjádřil. Není na místě výslovně stanovovat povinnost soudu přiblížnout k případným námitkám věřitele k soupisu pozůstalosti; to je otázka procesní. Tato úprava ostatně není ani nezbytná, neboť řízení o dědictví ovládá vyhledávací (inkviziční) zásada, takže soud přiblíží ke všemu, co v řízení vyjde najevo.

Oddíl 3

Potvrzení dědictví

§ 1431

Soud potvrdí dědictví tomu, kdo se přihlásil k dědictví a má podle průběhu řízení o dědictví nejlepší dědické právo, poté, co je zabezpečeno, že vůle zůstavitele bude náležitě splněna.

§ 1432

(1) Byly-li nařízeny odkazy, soud potvrdí dědictví až poté, co mu bude vykázáno, že

- a) odkazovníkům byly podány zprávy o odkazu,
- b) splatné odkazy nesvéprávným osobám, osobám veřejně prospěšným nebo zřízeným ve veřejném zájmu nebo odkazy učiněné za dobročinným a veřejně prospěšným účelem byly splněny nebo jejich splnění bylo zajištěno a
- c) splnění odkazů osobám neznámým či nepřítomným bylo zajištěno.

(2) Soud může jistotu prominout, je-li zřejmě zbytečná.

§ 1433

(1) Jedinému dědici soud potvrdí, že dědictví nabyt. Uvede, kdo je dědicem, či pozůstalost nabývá a z jakého důvodu a zda se tak děje s výhradou soupisu čili nic. Potvrzuje-li soud nabytí dědictví několika spoludědicům, uvede jejich podíly.

(2) Byl-li nařízen odkaz, soud odkazovníku potvrdí nabytí odkazu.

(3) Případlo-li dědici nebo odkazovníkovi právo zapsané do jiného veřejného seznamu, vyznačí je soud tak přesně, aby mohlo být do veřejného seznamu zapsáno.

§ 1434

(1) Potvrzení dědictví tomu, kdo není dědicem, nebrání pravému dědici domáhat se vůči němu svých práv.

(2) Ustanovení odstavce 1 se použije i tehdy, připadla-li pozůstalost státu.

K § 1431 až 1434:

Ustanovení o potvrzení nabytí pozůstalosti v zásadě přejímá současné pojetí (§ 481 a násl. platného občanského zákoníku). Vzhledem k možnosti zůstavitele zřídít odkazy, musí obtížený dědic soudu doložit, že odkazovníci byli o odkazech zpraveni, že splatné odkazy byly splněny, anebo v určitých případech zajištěny a že ke všem zabezpečeno, aby poslední vůle zůstavitele byla náležitým způsobem splněna.

Oddíl 4

Rozdělení pozůstalosti

§ 1435

Pozůstalost lze rozdělit, není-li to na újmu projevu vůle zůstavitele v pořízení pro případ smrti.

§ 1436

Dědicům je volno, jak si pozůstalost rozdělí, pokud tím nezkrátí práva jiných osob.

§ 1437

(1) Soud pozůstalost rozdělí, je-li mezi dědici osoba pod zvláštní ochranou.

(2) Soud pozůstalost rozdělí též, žádají-li o to všichni dědicové a není-li mezi nimi spor, co do pozůstalosti náleží.

(3) Rozdělení pozůstalosti může spočívat i ve schválení dohody dědiců o vypořádání dědictví, neodporuje-li taková dohoda zájmům osoby pod zvláštní ochranou.

§ 1438

Soud rozdělí pozůstalost podle nařízení zůstavitele, a tam, kde se ho nedostává, a nedohodnou-li se dědici, rozdělí ji podle § 1439 až 1441.

§ 1439

(1) Rozděluje-li pozůstalost soud, zřídí výkaz, jehož základem je soupis pozůstalosti nebo soupis potvrzený všemi dědici. Bylo-li něco z pozůstalosti prodáno z vůle dědice po právu, zahrne se do pozůstalosti dosažená kupní cena; při jiném zcizení z vůle dědice pak obecná cena v den vzniku dědického práva. Na podíl každého z dědiců vyjádřený v penězích se přidělí jednotlivé předměty podle ceny uvedené ve výkazu.

(2) Není-li cena některého předmětu zřejmá, stanoví ji soud odhadem, pokud předmět nepřidělí všem dědicům podle jejich podílů.

§ 1440

(1) Podle okolností mohou být také pohledávka nebo dluh přiděleny jednotlivému dědici. Přidělí-li se dluh některému dědici, nedotýká se to práv věřitele.

(2) Při rozdělení pozůstalosti lze vypořádat právo na náhradu z poměrů mezi dědici, provést započtení na dědický podíl a započtení odkazů.

§ 1441

Dědic zkrácený na svém podílu přidělením vadné věci má vůči ostatním dědicům právo na náhradu toho, o čem byl vadou zkrácen.

K § 1435 až 1441:

Soud zásadně nemá zasahovat do rozdělení pozůstalosti mezi dědice. V běžných případech má jen potvrdit, že dědictví nabyli a jaké jsou jejich podíly (srov. § 1433). O rozdělení pozůstalosti se dědici mají zásadně dohodnout mimo jurisdikci pozůstalostního soudu. K rozdělení pozůstalosti má soud přikročit jen tehdy, je-li mezi dědici osoba pod zvláštní ochranou, anebo za situace, kdy o to všichni dědici požádají a není-li mezi nimi spor o rozsah pozůstalosti.

Zamyšlení nad poznámkou o notářské úschově

Mgr. Markéta Nývltová*

Se zájmem jsem si přečetla Poznámku Mgr. Jany Ghazaliové o notářské úschově, která byla uveřejněna v čísle 1/2006 tohoto časopisu a dovoluji si na něj reagovat, neboť mám za to, že agenda notářských úschov je notářskou činností, která by mohla mít dlouhodobou perspektivu a která by si zasloužila ještě větší pozornost, a to i z hlediska de lege ferenda případných dalších novel notářského řádu či při tvorbě notářského řádu nového.

Novela notářského řádu týkající se úschov přijatá v rámci zákona č. 284/2004 Sb. byla zcela nesporným přínosem pro notářskou praxi, a to zejména z těchto důvodů:

1. Upravila úschovu k zajištění závazku, kterážto úprava do té doby citelně chyběla a notáři se snažili potřeby klientů k zajištění závazku řešit dvoustrannými protokoly, svěřeneckými smlouvami apod. Ztotožňují se s Mgr. Ghazaliovou, že systém přijímání do úschovy je poměrně jasný, avšak i ten vyvolává určité otázky hodné zřetele.

Je zde jistě otázka žádosti klienta a ta skutečnost, jak je uchazeči o úschovu prezentováno číslo účtu. Jelikož notář může sepsat protokol o úschově, až když se dozví, že jsou peníze na jeho účtu (tato úprava je jistě velmi správná, neboť jen tehdy notář může účastníkům s plnou vážností „slibovat“ co s penězi učiní a nechat se účastníky „zaúkolovat“ k nakládání s úschovou), je nutno, aby uchazeči, jeho zástupci, případně bance, pokud má deponovaná suma zdroj v úvěru, hodnověrně prezentoval sebe, jako notáře-nositele úřadu, a bankovní spojení účtu notářské úschovy. Zde pouhý záznam pořízený s kým-

* Autorka je notářskou kandidátkou a trvalou zástupkyní JUDr. Miluše Peterkové, notářky v Praze.

koliv z notářské kanceláře se mi jeví jako neuspokojivý a za vhodnější bych považovala záznam sepsaný notářem či jeho stálým zástupcem, na kterýžto záznam by navazovalo potvrzení o čísle účtu opatřené úředním razítkem notáře.

2. Upravila bezvýhradně uzákonění bezhotovostních plateb, neboť v případě, že notář přebíral a poté vydával hotové peníze, nikdy si nemohl být jistý jejich pravostí, a to i bez viny složitele, který mohl nabýt falešné bankovky bona fidae.

Zcela souhlasím s názorem Mgr. Jany Ghazaliové o tom, že způsob vydávání úschovy v podstatě není popsán. Není mi samozřejmě známo, zda šlo o úmysl tvůrce této novely notářského řádu, tj. o úmysl ponechat v tomto směru notářům prostor pro jejich praktické řešení, či zda předkladatel nedostal již více prostoru pro rigidnější úpravu. V obou případech však situace může svádět k dojmům, že vydávání úschov je něco snadného, neproblematického, něco s čím si lze snadno poradit a s čím si, jak z článku Mgr. Ghazaliové plyne, poradí v notářské kanceláři v podstatě každý. Dojem o snadnosti nesdílím a mám za to, že již tvůrci notářského řádu před novelou věděli o čem mluví, když vydávání úschovy svěřili pouze notářům a režim přijímání do úschovy nastavili volněji. Tomuto nastavení odpovídá i praxe banky, která podpisový vzor k účtům notářských úschov vystaví jen notáři, jeho trvalému zástupci a společníkovi. Pokud se totiž přijetí do úschovy příliš nepodaří a peníze drží notář, je ještě šance jednáním s klienty leccos napravit, upřesnit apod. Pokud se nepodaří vydání, peníze mohou být ztraceny, a to i nenávratně.

Dovolím si příkladmo poukázat na několik modelových situací, ke kterým může dojít.

- Při stanovení náležitostí pro vydání úschovy se zásadně rozlišuje úschova „zajišťovací“ a úschova nezajišťovací, bez přítomnosti příjemce, tedy úschova „prostá“. Při úschově „prosté“ vychází z § 86 odst. 1 písm. e) NotŘ, při úschově „zajišťovací“ z odst. 2 písm. b) téhož paragrafu. Zdálo by se, že v obou případech jde o stejný princip až na to, že případnou lhůtu a případné podmínky „diktuje“ v odstavci 1 složitel a v odstavci 2 složitel i příjemce. Přesné znění těchto ustanovení tomu však nenasvědčuje. U úschovy „prosté“ se zdá, že musí být vždy stanovena lhůta a případně, tj. ne vždy, podmínky. Úschova „zajišťovací“ žádá vždy podmínku i lhůtu, případně tj. ne vždy, ještě dobu, na kterou je závazek úschovou zajištěn. Otázka zní, jak tyto rozdíly chápat v praxi a jaký je v odst. 2 rozdíl mezi lhůtou a dobou. Zdá se, že při úschově „prosté“ složitel určí, že deponovaná částka má být příjemci vydána např. za jeden rok a pouhé uplynutí této doby je důvodem pro vydání. Složitel však může určit, že deponovaná částka má být příjemci vydána za jeden rok, avšak jen tehdy, pokud během toho roku vybuduje na složitelově pozemku studnu. Pak by pro vydání notář musel zkoumat uplynutí doby i splnění podmínky. Pokud bychom si při úschově „zajišťovací“ vysvětlovali lhůtu jako při úschově „prosté“, pak bychom se např. při zajištění závazku ze smlouvy o převodu nemovitostí mohli dostat do této situace: Složitel a příjemce stanoví podmínku pro vydání úschovy, a to předložení smlouvy s doložkou o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí a stanoví lhůtu pro vydání, a to

2 měsíce. V této lhůtě katastrální úřad nestačí rozhodnout a tedy podmínka ve lhůtě se nenaplní, notář peníze vrátí složiteli. Katastrální úřad vlastnické právo vloží o měsíc později a složitel má jak nemovitost, tak i peníze a příjemce nemá nic. Věřím, že takovou situaci nechtěla novela notářského řádu navodit a že odst. 2 písm. b) lhůtou míní lhůtu, ve které notář peníze vydá po splnění podmínky. Dobu uvedenou v odst. 2 písm. b) pak chápu souměřitelnou se lhůtou uvedenou v odst. 1 písm. e). K této úvaze mě vede i text ustanovení § 87 NotŘ, kde se uvádí, že notář peníze vydá ve stanovené lhůtě (tj. ne po uplynutí lhůty) po splnění podmínek. Tento § 87 se takto však jeví využitelný jen k § 86 odst. 2, neboť vydání úschovy přijaté dle odst. 1 vázané na uplynutí lhůty je možné až po lhůtě.

- Nejvážnější situace by nastala, kdyby listiny, na jejichž předložení je vydání úschovy vázáno, předložil či zaslal kdokoliv mimo složitele či příjemce a ukázalo se, že tyto listiny nejsou pravé. Notář by peníze vydal a musel by se vypořádat s tvrzením příjemce, že on přece o žádné vydání nežádal, on nic nepředkládal, za falešné listiny nemůže, ale když už mu notář ty peníze poslal, tak je utratil. Do nepřijemné situace by se dostal notář, jehož pracovník by listiny převzal jako dostačující, ujistil by o tom klienta a až notář po podrobnějším prostudování by zjistil, že vše v pořádku není. Podobnou situaci může přivodit i klient, který doklady zašle poštou v domnění, že je vše kompletní a v tomto se mýlil. Typickým příkladem je vázanost vydání úschovy na vklad do katastru. Jako podmínka bylo stanoveno předložení smlouvy s doložkou o vkladu a výpisu z katastru, klient obdrží smlouvu a na výpis již nezapomene. Problém může nastat i tehdy, pokud se vložení vlastnického práva nepodaří napoprvé a notář deponuje část peněz na platbu daně z převodu ze smlouvy, která byla podána pod určitým číslem katastrálního úřadu. V případě, že návrh na vklad byl zamítnut, vzat zpět, řízení bylo zastaveno a smluvní strany napravili vadu jiným podáním, které již vedlo ke vkladu, daňové přiznání na základě něhož má být placena daň obsahuje jiné číslo rozhodnutí katastrálního úřadu, než které bylo v původním zadání, takže vůbec není jen z daňového přiznání zřejmé, že jde o platbu k převodu té „pravé“ nemovitosti. Takovou situaci bez jednání s klientem nelze vyřešit.
- Je-li třeba klienta vyzvat k jednání lze narazit na problém, že klient se již nezdržuje na adrese ve spisu uvedené. Jde o obdobný problém, který vyvolává ustanovení § 87 odst. 3 NotŘ, když požaduje, aby strany byly vyzvány o vydání peněz. Převody bytů a nemovitostí jsou z valné většiny spojeny se stěhováním smluvních stran a jsou lidé, kteří sice prodávají, ale ještě sami nemají následně bydlení vyřešeno. Je otázkou, zda v souvislosti s ochranou osobních údajů, má notář právo požadovat, aby ho klienti během celého procesu úschovy informovali o svých doručných adresách. Z praxe však rozhodně ovím, že evidence obyvatel notáři informace neposkytne.
- Obecně mám tedy za to, že při vydání úschovy je třeba, aby se k notáři či jeho stálému zástupci, dostal ten, komu svědčí právo na vydání úschovy, či jeho zástupce na základě plné moci, a aby byl sepsán

protokol konstatující co oprávněná strana požaduje a co k tomu předkládá, aby byly zhodnoceny lhůty i doby. Přitom však rozhodně nelze požadovat účast strany složitele i strany příjemce, nýbrž jen té strany, které právo na vydání svědčí, neboť druhá strana nemusí mít již na věci zájem a notář nemá donucovací prostředky, jak její účast zajistit.

Závěrem bych se chtěla zmínit o věci, která v příspěvku Mgr. Ghazaliové nebyla zmíněna, a to o problematice „rozhodného dne pro vlastnictví peněz“, kteroužto problematiku řeší § 88 odst. 1 NotŘ. Toto zákonné ustanovení stanoví, že do doby vydání peněz peníze náleží složiteli, nestanoví-li protokol o úschově jinak. Z toho by se mohlo vyvozovat, že je běžné a základní, aby peníze byly vlastnictvím složitele až do chvíle jejich vydání a že není důvodu k tomu, aby si notář protokol o úschově komplikoval nějakým jiným ujednáním. Dovolila bych si poznamenat, že takové uvažování by bylo, zejména tehdy, kdy úschova jistí převod majetku, krátkozraké a znevýhodňující pro některou ze smluvních stran. Teoreticky by totiž mohla nastat situace, kdy složitel složil peníze za účelem zajištění závazku zaplatit kupní cenu za nemovitost. Při složení peněz byl vlastníkem peněz, ne však nemovitosti. Podáním kupní smlouvy na katastrální úřad se stal, za předpokladu, že vlastnické právo bude vloženo, vlastníkem nemovitosti. Pokud by protokol o notářské úschově neobsahoval jiné ujednání, byl by složitel vlastníkem peněz i nemovitosti až do vydání úschovy, které by mohlo následovat až za několik měsíců. Po celou tuto dobu by příjemce nebyl vlastníkem ničeho. Pokud by během této doby došlo např. na exekuci majetku složitele, exekučována by mohla být nejen nemovitost, ale i kupní cena. V případě, že by notář předjímal takové nebezpečí v protokolu o úschově a otázku vlastnictví peněz upravil tak, že peníze jsou vlastnictvím složitele jen do právního účinku přechodu vlastnického práva k nemovitosti, shora uvedené nebezpečí by eliminoval.

Nemyslím si, že jsem vyčerpala do zbytku otázky související s danou problematikou, jen jsem se snažila navázat a reagovat na načatou diskusi v časopise Ad Notam.

K článku Pavla Kolesára

JUDr. Ivo Kuchařík*

Reaguji tímto na článek autora Pavla Kolesára s názvem Problematika účastenství v řízení o dědictví¹.

V závěru předmětného článku na s. 64, druhý sloupec, odst. 2, věta druhá, je i s ohledem na celý obsah článku tento zavádějící autorův závěr: ... „V těchto případech je naprosto zřejmé, že stát by jako *dědic* přicházel v úvahu až poté, co by bylo prokázáno, že všechny tyto notářské zápisy (a jsou případy, byť nikoli časté, kdy takových závětí je i kolem deseti) jsou neplatné z formálních důvodů a přesto tím, že stát vyzývájí k vyjádření, považují jej tím za *dědice* ve smyslu § 175i odst. 1 OSŘ, a to již od samého počátku řízení.“

Autor má však jednoznačně na mysli eventuální případ *odúmrti*, kdy se stát stává účastníkem řízení o dědictví (§ 175b OSŘ), jestliže tu nejsou osoby, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici; tedy když zůstavitel nezanechal žádné závětní ani zákonné dě-

dice anebo je jejich dědické právo pochybné, a proto lze očekávat, že státu dědictví (nebo jeho část) případně podle § 462 ObčZ. Jde o případ věci bez vlastníka, u které je stát povinen ujmout se vlastnictví. Stát (od 1. 1. 2003 zastoupen Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových) nemá zde možnost dědictví odmítnout, neboť při odúmrti nejde o dědické právo státu (a tento tedy *není dědicem!*), nýbrž o jeho zvláštní subjektivní právo nabýt přímo ze zákona, co nikomu jinému nepatří.

Odúmrtí (caducum) ve smyslu § 462 ObčZ, ať úplnou či částečnou, je však třeba vždy odlišit od dalšího případu, kdy stát nabude dědictví na základě *závěti*, což je pro něho jediný a výlučný delační titul dědění. Stát má pak stejné postavení jako každý jiný dědic (§ 175i odst. 1 OSŘ) a je pochopitelně z tohoto důvodu ipso facto účastníkem řízení o dědictví podle § 175b OSŘ, považuje se však za právnickou osobu (§ 21 ObčZ) a může dědictví odmítnout. Pokud dědictví neodmítne, je mu toto potvrzeno jako jedinému závětnímu dědici anebo uzavírá s ostatními spoludědici dohodu, atd. atd.

Tyto dva diametrálně odlišné případy, shora stručně popsání, však autor Pavel Kolesár nikterak neodlišuje, resp. je ztotožňuje.

Považuji za nutné v této krátké poznámce uvést vše na pravou míru, aby čtenáři (pokud to nejsou notáři, notářští kandidáti, notářští koncipienti, soudci působící na dědickém úseku) nebyli o této problematice mylně informováni.

* Autor je notářem v Třinci.

¹ Ad Notam, 2006, č. 2, s. 63–64.

Ze života krajských komor

Notářská komora v Hradci Králové

JUDr. Ladislav Vondrák*

Znovu po téměř dvou letech jsem byl požádán o příspěvek věnovaný naší notářské komoře. Nejdříve se budu tentokrát věnovat faktům (byť se žádná radikální změna od posledního článku u nás neodehrála).

Ke dni 30. dubna 2006 bylo v evidenci Notářské komory v Hradci Králové zapsáno 19 notářských koncipientů a 13 notářských kandidátů, z nichž je 10 ustanoveno zástupcem notáře dle § 24 NotŘ, v roce 2004 byly zřízeny dle rozhodnutí MS ČR další dva nové notářské úřady v obvodu Okresního soudu v Hradci Králové (se sídlem v Hradci Králové) a v obvodu Okresního soudu v Trutnově (se sídlem v Trutnově), které byly na základě konkursů obsazeny během roku 2005 – ke dni 30. 4. 2006 je tedy celkový počet notářských úřadů v obvodu Notářské komory v Hradci Králové 59. Smutná informace pro všechny čtenáře, kteří by rádi vykonávali naši náročnou práci – všechny jsou obsazeny.

* Autor je členem prezidia Notářské komory v Hradci Králové.

Sídlo komory je stále a nadále na adrese Hradec Králové, Hořická 28, kde se o nás stará stále a nadále naše těžkonahraditelná tajemnice paní Radka Sobelová.

Kolegium Notářské komory v Hradci Králové zvolilo na svém XXI. zasedání dne 21. ledna 2005 pro volební období 2005–2007 sedmičlenné prezidium v nezměněném složení – prezident pan Miloš Habrman (notář v Ústí nad Orlicí), viceprezident JUDr. Zdeněk „Hynek“ Pavel (notář v Hradci Králové) a členové JUDr. Olga Medunová (notářka v Náchodě), JUDr. Lenka Ullrichová (notářka v Pardubicích), JUDr. Šárka Navrátilová (notářka ve Svitavách), JUDr. Lenka Šubrtová (notářka v Jičíně) a JUDr. Ladislav Vondrák (notář v Havlíčkově Brodě). Revizní komise byla zvolena ve složení – předsedkyně JUDr. Jarmila Endrlová (notářka v Havlíčkově Brodě) a členky JUDr. Jana Kačírková (notářka v Ústí nad Orlicí) a JUDr. Ivana Kondrová (notářka v Hradci Králové). Delegátkami sněmu Notářské komory ČR se staly JUDr. Helena Divišová (notářka v Hradci Králové), JUDr. Jana Kačírková a JUDr. Ivana Kondrová. Vypadá to, že zavedení případných povinných kvót pro zastoupení žen v orgánech komory je tedy pro nás nadále zcela bezpředmětné.

Prezident pan Miloš Habrman je z titulu uvedené volby nadále členem prezidia NK ČR a rovněž je členem Legislativní komise NK ČR.

Co se týká dalších významných funkcí zastávaných notáři z našich řad – členkou Mezinárodní komise NK ČR zůstává nadále JUDr. Helena Divišová a XX. sněm NK ČR dne 25. ledna 2005 zvolil členkou Kárné komise NK ČR JUDr. Ivanu Kondrovou.

Každoroční školení administrativních pracovníků a notářů, notářských kandidátů a notářských koncipientů proběhlo naposledy ve dnech 12.–16. září 2005 ve Vojeňské zotavovně Bedřichov ve Špindlerově Mlýně. Notáři měli na programu např. „Katastr nemovitostí“ (Ing. Lumír Nedvídek, ČÚZK), „Obchodní rejstřík“ (JUDr. Bohumil Havel, ZČU Plzeň) a „Postup notáře podle § 80a a násl. NotŘ“ (JUDr. Miloslav Jindřich).

Notářská komora v Hradci Králové pravidelně 2x ročně vyhláší termíny kvalifikačních zkoušek kancelářských pracovníků o které je stále až překvapivě velký zájem.

Prezidium navázalo úzkou spolupráci s Krajským soudem v Hradci Králové, která spočívá například i v tom, že se prezident na pozvání předsedy JUDr. Milana Bořka účastní pravidelně občanskoprávních gremiálních porad Krajského soudu v Hradci Králové.

A teď něco jako pravidelná odměna pro všechny ty, kdo se dočetli až sem.

Víte, že

- Hugo Haas hrál ve filmu Jedenácté přikázání c. a k. notáře Voborského, který zradí přísahu spolku starých mládenců a z lásky se ožení?
- Bohumil Hrabal byl zaměstnán od 1. 12. 1939 do 31. 8. 1940 jako pomocná síla u JUDr. Josefa Možuty, notáře v Nymburce?
- Nejkratší závěť na světě, která je napsána česky a zní: „Vše ženě“? Pořídil ji v roce 1967 Karel Tausch z Langenu v Německu.

A tuhle znáte?

Notář čte závěť: *A Karlovi, kterému jsem slíbil, že si na něho vzpomenu v závěti, posílám srdečný pozdrav.*
Mějte se krásně.

Ze zahraničí

18. Evropské notářské dny v Salcburku

Jaroslava Krejčová, JUDr. Karel Wawerka*

Ve dnech 20.–22. 4. 2006 se v Salcburku konaly již 18. evropské notářské dny, tradiční celoevropsky významná notářská akce pořádané každoročně Rakouskou notářskou komorou. Volba nosného tématu této konference je vždy velmi závažnou záležitostí. Letošní téma odpovídalo evropskému zaměření této konference a současně klasické pozici notářství jako takového. Jednalo se o téma „Evropské perspektivy rodinného a dědického práva“.

Setkání 150 notářů z 24 evropských zemí, které se již potřetí konalo ve zcela moderním kongresovém centru ve středu města, zahájil jako každoročně prezident Rakouské notářské komory Dr. Klaus Woschnak již v podvečer prvního dne konference. Úvodní a lze říci nejvýznamnější přednáškou byl letos pověřen právník, prof. dr. Horst Opaschowski, odborník pro výzkum budoucnosti a politický poradce z Univerzity v Hamburku. Jeho přednáška měla obecně sociologický charakter a obecně předznamenala právní problematiku, která se stala základním tématem letošních evropských notářských dnů. Prof. Opaschowski zdůraznil, že v posledních sto letech se podstatně zvýšil počet lidí starších 60 let. Předpokládá se, že v roce 2030 bude každý třetí občan starší šedesáti let a že starší lidé budou stále déle žít aktivním životem. Za skutečnou hranici stáří se pak bude považovat věk 75 let. Tradiční dělení životních etap na období vzdělávání, pracovní činnosti a důchodového věku se změní na období, kdy je člověk mladý, na období, kdy je ještě mladý, a na období, kdy potřebuje péči. Rozhodující otázkou budoucnosti nebude udržení životního standardu ve smyslu ekonomickém, nýbrž udržení kvalitního života až do vysokého stáří. Centrem péče o staré lidi by v budoucnu neměly stávat „domovy důchodců“, ale úsilí o zlepšení podmínek pro život starých lidí v rámci rodinného a jiného společenství. To znamená, že mezigenerační rodinné vztahy by měly nabývat snad ještě většího významu než vztahy partnerské.

Odborné právnické přednášky se soustředily do hlavního dne konference v pátek 21. dubna 2006. Tématiku uvedl rakouský notář dr. Michael Umfahrer, který po smrti zakladatele Salcburských evropských notářských dnů nezapomenutelného dr. Uwe Kirschnera převzal jako nový prezident Rakouské notářské akademie přípravu a vedení této konference. Prezident Rakouské notářské komory dr. Klaus Woschnack ve svém vystoupení zdůraznil, že v posledním období se integrační proces v Evropské unii stále více dotýká také civilního práva. Celou problematiku ilustroval na následujícím příkladu: Jaké právo se použije, jestliže Němec pracuje v Bruselu, ožení se s Dánkou, stane se otcem dítěte a pak

* Jaroslava Krejčová je notářkou v Táboře, JUDr. Karel Wawerka je notářem v Praze.

se s celou rodinou přestěhuje do Štrasburku? Dr. Wo-schnack se postavil proti harmonizaci rodinného a dědického práva jednotlivých evropských zemí, ale doporučil věnovat pozornost prostředníku mezi jednotlivými evropskými zeměmi v tomto směru, tj. kolizním normám. Položil však také otázku, zda by se nemohla stát reálnou jednotná evropská úprava pro dědickou smlouvu.

Další významný přednášející, který rovněž není právníkem, prof. dr. Jürgen Mittelstrass, prezident Evropské akademie v Londýně, předseda Rakouské vědecké rady ve Vídni a ředitel Centra filosofie a vědecké teorie při Univerzitě v Kostnici v Německu připomněl ve svém příspěvku s názvem „Přijít a odejít – ke změnám evropských hodnot a životních forem“ historickou úlohu rodiny a roli manželství. Moderní společnost prochází změnami spočívajícími v individualizaci životního stylu a životních forem. Kulturní identita se vytrácí a tradiční hodnoty jako je manželství a rodina ztrácejí na významu. Páry neuzavírají manželství, aby se vyhnuly rozvodu. Prof. Mittelstrass označil současnou generaci mladých lidí jako „Ich“ (Já) generací a současná manželství jako tzv. patchwork manželství (tj. totéž co u nás známe jako: moje děti, tvoje děti a naše děti). V Londýně se rozvádí každé druhé manželství a ve zbytku Anglie každé třetí. Současné heslo života „kommen und gehen (přijít a odejít)“ vystihuje společenskou nestabilitu v této oblasti. Právníci by naopak měli stabilitu v rodinných vztazích podporovat. Také notáři by měli konstruktivně ovlivňovat stabilitu společnosti, neboť jsou „sekretáři společenského rozvoje“.

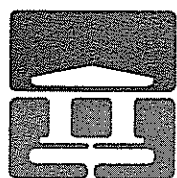
Olivier Tell, vedoucí referátu generálního ředitelství Evropské komise v Bruselu pro svobodu, jistoty a právo, zdůraznil, že Evropská unie usiluje vytvořit evropský soudní systém zejména v oblasti rodinného práva. Úkolem je zajistit přístup ke spravedlnosti pro všechny občany a podporovat vzájemné uznání soudních rozhodnutí ve všech členských zemích EU. V každé evropské zemi jsou jiné podmínky pro rozvod manželství. V březnu 2006 byla vydána Zelená kniha manželských režimů, jejíž text bude zveřejněn do konce roku 2006. Podává přehled o procedurách provázejících vznik a rozvod manželství v jednotlivých zemích unie. V souladu s přáním Rady Evropy připravuje Evropská komise v současné době legislativu v oblasti mezinárodních závětí a dědictví, manželských režimů a majetkových důsledků zániku nemanželských partnerských vztahů. V oblasti rodinného práva a dědictví by měla být v roce 2011 připra-

vena právní úprava upravující oběh soudních a mimo-soudních rozhodnutí.

Za klíčový lze považovat rozbor podaný v přednášce německého notáře dr. Christiana Winklera „Význam dědického práva při zajištění rodiny, vlastnictví a podnikání“. Neotřelým a z našeho pohledu velmi neobvyklým způsobem se tento přednášející zamýšlel nad základními společenskými dopady dědického práva. Za základní smysl dědického práva chápe zajištění vlastnické svobody zůstavitele disponovat se svým majetkem pro případ smrti, současně však vyzdvihl význam dědického práva pro ochranu rodiny a rodinných vztahů. Další význam dr. Winkler shledal v ochraně podnikatelů tak, aby v případě úmrtí podnikatele nedocházelo k přerušení podnikatelské činnosti. O vývoji maďarského dědického práva referovala emeritní profesorka budapeštské univerzity dr. Emília Weiss. Spontánní zájem a téměř nekončící diskusi vyvolala velmi sugestivně podaná přednáška mladé profesorky v rakouském Štýrském Hradci dr. Brigitty Lurgerové na téma „Perspektivy evropského rodinného a dědického práva“. Odmítla sjednocení evropského rodinného a dědického práva, o to hlouběji se však zabývala současným stavem a budoucím vývojem příslušných kolizních norem. Bylo až překvapující, jaký přival otázeček účastníků konference se problematiky kolizních norem známých u nás z mezinárodního práva soukromého týkal. Je zřejmé, že se jednalo o téma navýsost praktické, neboť zejména rakouští notáři jsou zřejmě v praxi nuceni v podstatně větší míře než u nás kolizní normy v dědickém právu aplikovat.

Jaké poučení pro české notáře z letošních salcburských evropských dnů plyne? Lze konstatovat, že západoevropští notáři se zabývají rodinným právem v podstatně větší míře než notáři čeští. Dědické právo na právo rodinné úzce navazuje a jedná se rovněž o sféru navýsost notářskou. Sjednocování rodinného a dědického práva v Evropě je možné jen postupnými kroky při respektování národních zvláštností jednotlivých zemí. V tomto směru sehrávají nezanedbatelnou roli kolizní normy. V rodinném a dědickém právu se promítá historie, kultura a identita každé země a z tohoto důvodu se ke zjednodušování a globalizaci práva v této oblasti musí přistupovat nanejvýš citlivě.

Závěrem je možno dodat, že význam letošních salcburských evropských notářských dnů podtrhlo závěrečné společenské setkání účastníků ve zbrusu nově upravených prostorách Nové rezidence v samotném centru tohoto historického města.

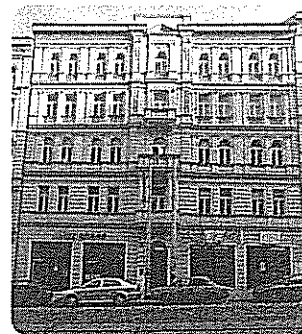
professionals®

Chcete začít podnikat či již podnikáte a hledáte atraktivní prostory za rozumnou cenu?

Nabízíme Vám poslední kancelářskou jednotku
v administrativní budově na Praze 2 v ulici Vinohradská 37.
Jednotka je situována ve 3. patře a má výměru 137 m².

Větší část nájemníků se zabývá právem. Výborná dostupnost.
K dispozici nabízíme i parkovací stání v podzemní garáži budovy.

Cena: info v kanceláři

Pro více informací či přímo prohlídku kontaktujte - PROFESSIONALS s.r.o., V Celnici 4/1031,
110 00 Praha 1, tel.: +420 224 934 680 nebo e mailem - info@professionals.cz

Soudní rozhodnutí

Prodej věci patřící do dědictví

Usnesení, kterým soud přivolí k prodeji věci patřící do dědictví (§ 175r OSŘ), je rozhodnutím, jehož je třeba k platnosti smlouvy (§ 39 ObčZ).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 967/2004

Z odůvodnění: Žalobou podanou u okresního soudu dne 17. 8. 2000 se žalobce domáhal vydání rozsudku, kterým by byla žalovanému uložena povinnost „vydat žalobci členský podíl v bytovém družstvu N. P., V. 38/1499 s bytem č. 9 v domě č. p. 1499 V. 38, P.“. Uvedl, že je jediným dědicem po F. Č., zemřelém dne 14. 6. 1996, že „zemřelý“ byl „členem bytového družstva žalovaného a zároveň držitelem“ výše uvedeného bytu; že v průběhu řízení o dědictví po F. Č. mu žalovaný sdělil, že „na předmetném bytě a na majetku zemřelého vážne vysoký dluh a že jej na něm nebude vymáhat a zároveň mu nabídl, že je ochoten od tohoto dluhu ustoupit za předpokladu, že byt zemřelého odevzdá žalovanému a ukončí členství u žalovaného“; že „pod tímto nátlakem uzavřel se žalovaným dohodu o odevzdání bytu a ukončení členství v družstvu dne 7. 2. 2000 a zároveň předal klíče ... mí-

stopředsedovi družstva žalovaného“; že „tak činil pod nátlakem a v omylu, neboť nebyl seznámen se všemi skutečnostmi“.

Usnesením ze dne 12. 3. 2001, č. j. Ncp 39/2001-25, vrchní soud rozhodl, že k „projednání a rozhodování“ věci je příslušný krajský soud a postoupil věc k „projednání a rozhodování“ krajskému soudu.

Rozsudkem ze dne 20. 5. 2003, č. j. 51 Cm 30/2001-31, krajský soud žalobě vyhověl (výrok I.) a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 3 225 Kč k rukám „právního zástupce“ žalobce, do 3 dnů od právní moci rozsudku (výrok II.). Dospěl k závěru, že „dohoda o odevzdání bytu a ukončení členství v bytovém družstvu ze dne 7. 2. 2000 uzavřená mezi žalobcem a žalovaným je neplatná“, neboť „žalobce, dokud rozhodnutí o projednání pozůstalosti po zemřelém F. Č. nenabylo právní moci, což se stalo 13. 7. 2000, nemohl jako dědic zemřelého činit žádné úkony týkající se pozůstalosti“.

K odvolání žalovaného vrchní soud rozsudkem ze dne 11. 12. 2003, č. j. 14 Cmo 397/2003-51, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na nákladech řízení před soudem prvního stupně 2 300 Kč a na nákladech odvolacího řízení 3 175 Kč, to vše do 3 dnů od

právní moci rozsudku k rukám „právního zástupce“ žalovaného. Vycházel ze závěru, že „smlouva ze dne 7. 2. 2000 uzavřená mezi žalobcem a žalovaným není neplatná z důvodu, který shledal soud prvního stupně“, že žalobce ani netvrdil ani nedokládal, že by smlouvu uzavřel v omylu nebo pod nátlakem; že „ve smyslu ustanovení § 47 odst. 1 ObčZ se smlouva, k níž je zapotřebí rozhodnutí příslušného orgánu (zde soudu) stává účinnou dodatečným souhlasem“, a že za tento souhlas lze v daném případě považovat „pravomocné rozhodnutí soudu o potvrzení dědictví jedinému dědici“; že „požadavek žalobce na vydání členského podílu s bytem nemá oporu v hmotném právu“, neboť „předmětem žaloby na vydání může být jediné hmotná věc, nikoli nehmotný statek nebo právo“; že rozsudek soudu prvního stupně změnil proto, že „se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, který shledal neplatnost předmětné dohody“ a že „navíc (což uvádí odvolací soud podpůrně) by žalobě s ohledem na její petit ani vyhovět nešlo“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že „usnesení okresního soudu, č. j. 22 D 382/99, Nd 125/99 ze dne 7. 6. 2000, které nabylo právní moci dne 13. 7. 2000 a které potvrdilo nabytí dědictví žalobcem, mimo jiné i členského podílu v bytovém družstvu N. P., V. 38,“ lze považovat za „res iudicata“ a „byla-li žaloba podána na základě pravomocného rozhodnutí“ nelze „takové rozhodnutí zpochybnit“; že „v době podpisu smlouvy nebylo zřejmé, kdo je dědicem, ani nebyl znám rozsah celého majetku ... nebyl učiněn ze strany žalobce žádný úkon vyjadřující, zda dědictví přijímá nebo odmítá, nebyly známy případné pohledávky“; že soudní komisař projednávající dědictví označil smlouvu za neplatný úkon a při projednání pozůstalosti k uzavřené smlouvě nepřihlédl; že i jediný dědic nemůže nakládat s majetkem „bez souhlasu soudu, příp. před pravomocným rozhodnutím o projednání pozůstalosti“; že „ze strany žalovaného se jednalo o snahu obohatit se na účet žalobce“. Navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání žalobce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a OSŘ) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 OSŘ a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) OSŘ dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 OSŘ bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první OSŘ) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

V posuzovaném případě bylo z hlediska skutkového stavu zjištěno, že usnesením okresního soudu ze dne 7. 6. 2000, č. j. 22 D 382/99-78, bylo, mimo jiné, potvrzeno, že žalobce nabyl „veškerý majetek“ F. Č., zemřelého dne 14. 6. 1999 (dále též jen „zůstavitel“), s tím, že součástí tohoto majetku byl i „členský podíl v Bytovém družstvu N., P., V. 38/1499 ve výši 2 000 Kč“. Současně bylo zjištěno, že dne 7. 2. 2000 uzavřel žalobce se žalovaným „dohodu o odevzdání bytu a ukončení členství v bytovém družstvu“, podle níž zejména „zanikají ke dni podpisu této dohody veškerá práva a povinnosti vyplývající z členství v BD NOV po zemřelém F. Č., jakož i veš-

kerá práva a povinnosti vyplývající z nájemního vztahu týkajícího se bytu č. 9, II. poschodí v domě č. p. 1499, V. 38, P.“.

Žalobce v dovolání namítá nesprávnost závěru odvolacího soudu, že „požadavek žalobce na vydání členského podílu s bytem nemá oporu v hmotném právu“, neboť „předmětem žaloby na vydání může být jediné hmotná věc, nikoli nehmotný statek nebo právo“.

Žaloba je podání, kterým se zahajuje řízení před soudem. Žaloba musí obsahovat obecné náležitosti podání uvedené v ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ a mimo jiné z ní musí být patrné, čeho se žalobce domáhá (srov. § 79 odst. 1 větu druhou OSŘ).

Údaj o tom, čeho se žalobce žalobou domáhá (tzv. žalobní petit), musí být přesný, určitý a srozumitelný. Soud – jak správně uvedl odvolací soud – musí za řízení zcela přesně vědět, o čem má jednat a rozhodnout, neboť nesmí – s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 153 odst. 2 OSŘ – účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti, než jsou navrhovány. Kdyby žalobce vymezil v žalobě žalobní petit nepřesně, neurčitě nebo nesrozumitelně, převzetí takového petitu do výroku soudního rozhodnutí by mělo za následek, že by rozhodnutí soudu nebylo (z materiálního hlediska) vykonatelné. Přesný, určitý a srozumitelný žalobní petit není jen vyjádřením formálních náležitostí žaloby, ale je zcela nezbytným předpokladem pro to, aby soudní rozhodnutí bylo (z materiálního hlediska) vykonatelné a aby tak nastaly právní účinky, které žalobce zahájením řízení sledoval.

Požadavek, aby ze žaloby bylo patrné, čeho se žalobce domáhá, současně nelze vykládat tak, že by žalobce byl povinen učinit soudu návrh na znění výroku jeho rozsudku. Ustanovení § 79 odst. 1 věta druhá OSŘ žalobci neukládá (například na rozdíl od ustanovení § 71 odst. 1 písm. f) zákona č. 150/2002 Sb., správní řád soudní) formulovat návrh výroku rozsudku soudu, ale jen to, aby ze žaloby bylo patrné, čeho se domáhá. Žalobce uvede, čeho se domáhá, i tehdy, jestliže v žalobě přesně, určitě a srozumitelně označí (tak, aby to bylo možné z obsahu žaloby bez pochybností dovodit) povinnost, která má být žalovanému uložena rozhodnutím soudu [požaduje-li ve smyslu ustanovení § 80 písm. b) OSŘ, aby bylo rozhodnuto o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva], nebo způsob určení právního vztahu, práva nebo právní skutečnosti [požaduje-li ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) OSŘ nebo podle zvláštních právních předpisů určení, zda tu právní vztah, právo nebo právní skutečnost je, či není]. Požaduje-li žalobce peněžité plnění, musí být z žaloby patrné také to, jakou částku mu žalovaný má zaplatit; nemůže-li žalobce svůj peněžitý nárok přesně vyčíslit, musí jej uvést alespoň v přibližné výši.

Je-li žalobní petit přesný, určitý a srozumitelný, soud neporuší ustanovení § 155 odst. 1 OSŘ nebo ani jiné zákonné ustanovení, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud samozřejmě musí dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal,

může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (§ 153 odst. 2 OSŘ).

Neobsahuje-li žaloba všechny stanovené náležitosti nebo je-li neurčitá nebo nesrozumitelná, předseda senátu usnesením žalobce vyzve, aby žalobu doplnil nebo opravil, určí mu k tomu lhůtu a poučí jej, jak je třeba doplnění nebo opravu provést (srov. § 43 odst. 1 OSŘ). Není-li přes výzvu předsedy senátu žaloba opravena nebo doplněna a nelze-li pro tento nedostatek v řízení pokračovat, soud usnesením žalobu odmítne, jestliže žalobce byl o tomto následku poučen (srov. § 43 odst. 2 OSŘ).

Podle ustanovení § 706 odst. 2 ObčZ, jestliže zemře nájemce družstevního bytu a nejde-li o byt ve společném nájmu manželů, přechází smrtí nájemce jeho členství v družstvu a nájem bytu na toho dědice, kterému připadl členský podíl.

V posuzovaném případě je z obsahu žaloby patrné, že se žalobce domáhá umožnění realizace svých práv deklarovaných shora citovaným usnesením okresního soudu ze dne 7. 6. 2000, č. j. 22 D 382/99-78, a dále vyplývajících z ustanovení § 706 odst. 2 ObčZ. Současně je také zřejmé, že tento záměr žalobce nekoresponduje s žalobním petitem. Za této situace bylo na místě, aby soud postupoval ve smyslu ustanovení § 43 OSŘ. Protože však soud prvního stupně takto nepostupoval a odvolací soud nezjednal nápravu je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) OSŘ] [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 909/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 152, ročník 2003 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1998, sp. zn. 3 Cdon 385/96, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 49, ročník 2000].

Žalobce v dovolání dále namítá nesprávnost závěru odvolacího soudu, že „smlouva ze dne 7. 2. 2000 uzavřená mezi žalobcem a žalovaným není neplatná z důvodu, který shledal soud prvního stupně“, a že „ve smyslu ustanovení § 47 odst. 1 ObčZ se smlouva, k níž je zapotřebí rozhodnutí příslušného orgánu (zde soudu) stává účinnou dodatečným souhlasem“, a že za tento souhlas lze v daném případě považovat „pravomocné rozhodnutí soudu o potvrzení dědictví jedinému dědici“.

Podle ustanovení § 175r OSŘ dědici mohou věci náležející do dědictví během dědického řízení prodat nebo učinit jiná opatření, přesahující rámec obvyklého hospodaření, jen se svolením soudu.

Dědictví se nabývá smrtí zůstavitele (§ 460 ObčZ). K nabytí dědictví (všech věcí a majetkových práv zůstavitele) zůstavitelovým dědicem však nedochází jen na základě smrti zůstavitele. Právní úprava dědického práva vychází z principu ingerence státu při nabytí dědictví; předpokládá mimo jiné, že dědictví po každém zůstaviteli musí být soudem projednáno a musí o něm být rozhodnuto. Zákon dědicům nezakazuje v době, kdy dědické řízení ještě nebylo skončeno, věci náležející do dědictví prodat nebo s nimi učinit jiná opatření, přesahující rámec obvyklého hospodaření (např. věc darovat, pronajmout, přestavět nemovitost apod.); obdobně mohou dědici naložit s právy a jinými majetkovými hodnotami patřícími zůstaviteli. Uvedená opatření však mohou učinit jen se svolením soudu. Soud je povinen dbát,

aby prodejem věcí náležejících do dědictví nebo jiným opatřením dědiců, které přesahuje rámec obvyklého hospodaření, nebyl žádný z dědiců poškozen nebo aby tím nebylo ohroženo uspokojení pohledávek věřitelů. Soud může k prodeji věci náležející do dědictví nebo k jinému opatření, které přesahuje obvyklé hospodaření, udělit souhlas jen tehdy, byl-li okruh dědiců nepochybně zjištěn a, je-li více dědiců, jestliže se všichni dědicové na zamýšleném opatření shodli. Svolení je možno udělit i dodatečně. Výtěžek z prodeje věci náleží do dědictví jako jeho aktivum. Usnesení, kterým soud přivolí k prodeji nebo k jinému opatření, které přesahuje rámec obvyklého hospodaření, je rozhodnutím, jehož je třeba k platnosti smlouvy (§ 39 ObčZ); nejedná se o rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 47 odst. 1 ObčZ (srov. např. náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 7. 10. 1996, sp. zn. IV. ÚS 201/96, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 6, č. 96).

V dané věci bylo zjištěno, že v řízení o dědictví po zůstaviteli žádné rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 175r OSŘ vydáno nebylo a že usnesením okresního soudu ze dne 7. 6. 2000, č. j. 22 D 382/99-78, byl jako aktivum dědictví po zůstaviteli deklarován i sporný členský podíl v bytovém družstvu. S ohledem na tyto okolnosti je smlouva, kterou žalobce se žalovaným dne 7. 2. 2000 uzavřel, neplatná (§ 175r OSŘ, § 39 ObčZ).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud jej proto zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem OSŘ). Vzhledem k tomu, že důvod, pro který byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá OSŘ).

Informace

Setkání právnických špiček na Žofíně – Konference „Právní řád České republiky – proměny a stabilita“

Mgr. Šárka Tlášková*

V prostorách paláce Žofín v Praze se 13. dubna 2006 uskutečnila ojedinělá odborná konference na téma „Právní řád České republiky – proměny a stabilita“. Hlavním pořadatelem bylo občanské sdružení Efektivní stát (eStat.cz)¹ ve spolupráci s poslancem Jirím Pospíšilem

* Autorka je notářskou kandidátkou a trvalou zástupkyní JUDr. Marie Tláškové, notářky v Praze.

¹ Sdružení Efektivní stát na svých webových stránkách www.estat.cz označuje za svůj cíl přípravu podrobného programu postupu případně budoucí středoprávní vlády, mezi jejíž priority bude patřit zásadní reforma neefektivních a špatných služeb byrokratických struktur státu. Vizí je štihlý efektivní stát poskytující občanům jimi vyžadované služby rychle, správně a přívětivě za použití moderních nástrojů informatiky.

a pěti stavovskými organizacemi – Českou advokátní komorou, Exekutorskou komorou České republiky, Notářskou komorou České republiky, Soudcovskou unií České republiky a Unií státních zástupců České republiky. Konference, určená především pro odbornou veřejnost, byla zaměřena na obě základní oblasti – legislativu a justici – v nichž se prvořadě projevují systémové a funkční nedostatky českého právního systému.

Poslanec Jiří Pospíšil ve svém úvodním referátu uvedl, že za hlavní problémy právního řádu v České republice považuje *hypertrofii práva*, tedy schvalování stále nových a nových právních předpisů upravujících vztahy, které doposud právem upraveny nebyly nebo byly upraveny pouze v obecných normách, a dále *kvalitu právních norem*, když dochází k častým novelizacím, někdy dokonce ještě před účinností zákona. Příčina tohoto stavu dle Jiřího Pospíšila spočívá v tzv. *legislativním optimismu*, tj. v přesvědčení, že pokud pro každý společenský problém přijmeme předpis (nejlépe příslušný zákon), problém se tím vyřeší (např. pes pokouše dítě – je třeba přijmout příslušný zákon, který upraví povinnosti majitelů některých psích plemen). Toto přeceňování významu práva ve společnosti pak vede paradoxně k jeho porušování při aplikaci, protože jen málokdo je schopen se v tolika právních předpisech orientovat. Konference by měla být příspěvkem do diskuse, jak by měl moderní právní řád vypadat. V závěru Jiří Pospíšil vyslovil názor, že změna nastane teprve tehdy, když zákonodárci ucítí, že kvalita právního řádu tíží občany, a ti začnou tlačit na politiky, aby došlo k jeho změně.

Poté následovala vystoupení zástupců jednotlivých profesních komor. Zajímavý námět vyslovil předseda Soudcovské unie Jaromír Jirsa, když hovořil o chybějící instituci, která by proflínala všechny právní profese, což je dlouhodobou myšlenkou Soudcovské unie, a navrhl vytvořit „nadkomorovou“ skupinu ze zástupců všech pěti stavovských organizací nazvanou „*Stálá konference českého práva*“, která by se zapojila do práce ústavně-právního výboru. Pak by mohly vznikat zákony bez novel a zamezilo by to „*přílepkům*“, které jsou nežádoucí.

Těžiště dopoledního programu konference tvořily referáty předních představitelů právní teorie a právní praxe v České republice. Předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa se označil za období „*předkapely na rockovém koncertě*“, má-li hovořit před pány profesory Gerlochem a Holländrem, a uvedl své vystoupení jako pohled člověka, který je celý život soudcem a poznal všechny typy soudů. Zmínil se o tom, že právo je v permanentním pohybu a jedinou kotvu v jeho tekutých písčích představují soudy a soudní soustava. Role soudů však není dostatečně nadefinována, natožpak aby byla pochopena. Vyzdvihl i obdivuhodnou schopnost soudů absorbovat reformy či neuvěřitelné množství nejrůznějších novel zákonů a dalších právních norem. Pro lepší funkci soudů je dle jeho názoru potřeba *redefinovat procesní pravidla* (základní filozofický přístup k jejich tvorbě se nezměnil, ale mezi jednotlivými předpisy se zdůrazňují odlišnosti, místo aby se hledaly spojitosti – např. úprava lhůt, doručování, provádění důkazů ...) a *definovat postavení jednotlivých článků soudní soustavy* v tom smyslu, že je potřeba rehabilitovat soudy prvního stupně jako soudy, které rozhodují.

Na Josefa Baxu navázal děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze profesor Aleš Gerloch, který rozebral *příčiny krize legislativy v České republice* a vyslovil možné *návrhy k nápravě*. Příčiny současného stavu legislativy spatřuje Aleš Gerloch ve třech procesech transformace právního řádu, které proběhly po roce 1989. V procesu přechodu od etatistické k demokratické společnosti v první polovině 90. let provázenému přijetím řady nových zákonů, v transformaci českého práva ve vztahu ke komunitárnímu právu a s tím spojenému přizpůsobování českého práva zhruba od roku 1998, a dále v souběžně probíhajícím vývoji komunitárního práva samotného. České právo tedy nemůže být stabilní, protože je vystavené tlaku změn. S tím jsou spojené negativní důsledky – hypertrofie právního řádu, jeho nestabilita a vnitřní rozpornost. Současně české právo nevzniká z jednoho normativního ohniska a možnosti bránit procesu dekonstrukce českého právního řádu jsou jen omezené. Jednou z nich je zakomponovat do legislativního procesu určité brzdicí mechanismy, v této souvislosti navrhl Aleš Gerloch konkrétní změny Ústavy, jednacího řádu Poslanecké sněmovny i Senátu. Krom toho navrhl zvýšit efektivnost právní úpravy, a to spojením každého návrhu zákona s analýzou vývoje právní úpravy, komparativní analýzou a analýzou efektu právní úpravy. Podtrhl i rezervy ve výuce právníků na právnických fakultách, kdy výuka je zaměřena na aplikaci právní úpravy a těžiště právní vědy je až v postgraduálním studiu. V závěru svého vystoupení pak Aleš Gerloch apeloval na právníky působící v politice, aby nezapomínali, že jsou právníky, a prosazovali zvláštní hodnoty práva.

Místopředseda Ústavního soudu Pavel Holländer hovořil o *negativním obrazu stavu současné české justice* a jeho hlavních kritizovaných rysech, o *soudcovském státě* a o tom, zda je česká justice aktivní či pasivní. Závěrem konstatoval, že potenciál snažení o nápravu by měl být spíše v zastavení legislativního úprku legislativní procedurou v oblasti základních hodnot a přístupu k právu. Změna nemůže být ničím nařízena, musí vyplynout z diskuse. Je potřeba omezit akcent procesního práva a zvýšit roli práva hmotného, protože cílem není proces, ale řešení problémů, tedy právo hmotné. Úkolem je posun normativního myšlení soudců na teleologické.

V odpoledním bloku vystoupili zástupkyň ředitele Parlamentního institutu Lenka Pítrová s přednáškou na téma *Právní řád v kontextu členství České republiky v Evropské unii* a zástupce Úřadu vlády České republiky Josef Vedrál, který z jiného pohledu analyzoval *obecné příčiny stávajícího stavu právního řádu* a hovořil o *možnostech jeho nápravy*.

V referátech předních představitelů právní teorie a právní praxe, jakož i v následné diskusi došlo k hluboké analýze příčin negativního stavu působení práva. Byla kritizována nízká kvalita právních předpisů, jejich nestabilita, hypertrofie právního řádu na straně jedné a nízká úroveň vymahatelnosti práva, nepředvídatelnost soudního rozhodování a neodůvodněné průtahy v řízení na straně druhé. Nicméně zazněly i návrhy, jak tento stav zlepšit. V závěru navrhl poslanec Jiří Pospíšil zavést tradici pravidelného opakování konference například pod názvem „*Právnická žofínská setkání*“.

Společenská rubrika

Ani klasický oblek neztrácí na zajímavosti

Klasický pánský oblek je možná mnohými považován spíše jako pracovní uniforma, ale není pochyb, že právě on přispívá k pocitu jistoty při důležitých obchodních jednáních a komfortu u společenských či slavnostních příležitostech. Jde zkrátka stále o nejelegantnější oblečení, které se mužům nabízí. Ovšem ne každý oblek splňuje výše uvedené předpoklady. Přestože u tohoto typu oblečení neexistují tak striktní společenská pravidla, široké možnosti střihů, barev nebo typů látky, které se nabízejí, dokáží zahrnout mnoho mužů do kouta.

Tak jaké jsou základní rady v nošení obleků? Vzhledem k dnešnímu uvolněnějšímu nošení rozepnutých sak je z pohledu střihů nejčastěji užívaný jednořadový zapínaný na jeden, dva nebo tři knoflíky. Obecně platí, že čím méně má sako knoflíků, tím ostřejší úhel tvoří límec s klopu, což opticky prodlužuje tělo a můžeme jej tak doporučit pro menší postavy.

Druhým základním typem je sako dvořadové, které se více hodí do společnosti. Použitý střih dokáže velmi elegantně vytvarovat postavu, ovšem za předpokladu, že jej budete nosit zapnuté. V opačném případě se totiž materiál saka nařasí kolem těla a postava vypadá neforemně.

Co se týče rozparků na zadním díle, momentálně jsou nejvíce v kurzu dva rozparky na bocích. Možná je to tím, že stojící člověk může dát u těchto sak pohodlně ruce do kapes, což je velmi oblíbený zlovyk.

Dobře ušité sako, které takzvaně padne na tělo, sedí dobře v ramenou, přirozeně splývá a současně se nekrabatí mezi lopatkami. Ramena nebývají příliš zdůrazněná vycpávkou, ale naopak přirozeně kopírují postavu. Správná délka saka dosahuje přibližně ke špičce palce připážené ruky a dá se říct, že se v posledních letech mírně zkracuje. Spodní konec rukávu by měl končit na rozhraní ruky a zápěstí, současně by měla manžeta košile přesahovat tuto délku rukávu saka asi o jeden centimetr. U některých obleků se na rukávech dají rozepínat knoflíky, což umožňuje si před mytím rukou pohodlně ohrnout rukávy. Ovšem to v českých krajích není příliš obvyklé.

Široký výběr naleznete také u kalhot. Pokud nemáte větší bříško a široká stehna, můžete vybírat z nabídky kalhot bez pasového záhybu, které jsou dnes módní a žádané. Pokud dáváte přednost volnějším pohodlí nebo vaše postava je přece jen robustnější, zvolte kalhoty s jedním či dvěma pasovými záhyby, díky kterým jsou nohavice přes stehna přece jen volnější.

Délka kalhot v zadní části nohavice se doměřuje k začátku podpatku a v přední části se láme přes botu. Záložky v dolní části kalhot jsou více méně závislé na vkusu muže. Opticky zkracují nohu, proto se více doporučují mužům s delšími dolními končetinami.

Oblek se dříve skládal ze tří dílů. Kromě saka a kalhot byla v minulosti součástí kompletu mnohem častěji také vesta. O ní lze říct, že jde o užitečného pomocníka. Vypadá totiž lichotivě na hubených, stejně jako na silných

postavách. Stíhlejším dodá na objemu a silnějším zakryje přebytečné tuky.

S vestou se také budete cítit upraveněji, než kdyby jste měl jen košili, která se často vzpouzí a vypadává z kalhot.

A jak je to s barvami? Pro většinu příležitostí je za vhodné možné považovat tmavomodrou, tmavě až světle šedou a samozřejmě tradiční černou. V módě jsou opět úzké i širší světle šedé či bílé proužky. Svoji oblibu neztratily ani proužky barevné, obvykle modré, červené, fialové nebo také zelené. Výběr správné barvy obleku záleží do značné míry na druhu akce, kterou chcete navštívit. Především na tom, zda se jedná o denní nebo večerní příležitost a také na tom, o jak slavnostní událost jde.

Dříve byla mnohem podstatnější také látka, respektive druh a gramáž tkaniny z pohledu měnících se klimatických podmínek. Dnes se však lidé v oblecích do značné míry pohybují v autech a nejsou ani v zimním období vystaveni chladnému počasí. Proto se současné obleky vesměs šijí z materiálů lehčí gramáže od 260–280 g. Pro obleky na zimní období se pak používají o něco těžší tkaniny s vahou kolem 320 g. Zato ve složení materiálů se kromě nových typů umělých vláken v příměsích mnoho nezměnilo. Stále se šije částečně ze směsových materiálů (vlna/polyester/lycra) a stále jsou žádané rovněž obleky ze 100% vlny. V kvalitě vlny samozřejmě existují také velké rozdíly. Vodítkem vám může být takzvané označení super's, udávající počet zákrutů na niti. Čím více zákrutů vlna má (Super 110–140's), tím je látka odolnější a kvalitnější.

Jitka Ríchtrová
www.obleknise.cz

Stojí za pozornost

Právní rozhledy

2006, č. 6

Havel, B. Vyvlastnění, vytlačení akcionářů a ústavnost Nejvyšší soud České republiky Vada žaloby spočívající v nedostatečném označení státu jako účastníka řízení. Pravomoc soudů ve věcech náhrad nákladů podle § 75 odst. 3 zákona č. 166/1999 Sb.

„§ 7 odst. 1, § 43, § 79, § 104 odst. 1 OSŘ
§ 75 odst. 3 zákona č. 166/1999 Sb.“

1. Skutečnost, že jako účastník řízení není v žalobě označena Česká republika, ale pouze organizační složka státu bez právní subjektivity, která za ni jedná, je vadou žaloby, o jejíž odstranění je soud povinen se pokusit postupem podle § 43 OSŘ, pokud je z obsahu žaloby zřejmé, že předmětem sporu je nárok státu nebo nárok uplatněný proti státu. V takovém případě nelze zastavit řízení pro nedostatek způsobilosti označené organizační složky státu být účastníkem řízení.

2. Projednávání a rozhodování sporů o náhradách nákladů spojených s výkonem prohlídky jatečných zvířat a masa a s posouzením živočišných produktů náleží do pravomoci soudů.

Usnesení ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 33 Odo 699/2004“

2006, č. 7

Kotrady, P. Označení budovy v právních vztazích (*určitost a srozumitelnost právních úkonů, soudní judikatura, stanovisko autora*)

Nejvyšší soud České republiky Náležitosti a obsah smlouvy o zajišťovacím převodu práva; bezúplatnost zajišťovacího převodu. Zajišťovací převod věcného práva „§ 553 ObčZ

1. Ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva musí být kromě vymezení smluvních stran obsaženo také vymezení zajišťovaného závazku a určení práva, které dlužník převádí ve prospěch věřitele. I když účastníci smlouvy nemusí výslovně rozvazovací podmínku sjednávat, je její existence obsažena v tom, že smlouva je uzavírána k zajištění závazku; tento úmysl stran musí být z obsahu smlouvy, popř. alespoň z jejího názvu, patrný. Zajišťovací převod práva je bezúplatný.

2. Zajišťovací převod práva spočívá v tom, že dlužník převede své právo (i právo věcné, včetně vlastnického) na věřitele s rozvazovací podmínkou, že zajištěný závazek bude splněn, popř. může být zpětný převod práva dohodnout.

Usnesení ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 30 Cdo 294/2005“

2006, č. 8

Bělohlávek, A. J. Veřejná listina v kontextu tuzemského a mezinárodního práva (*pojmem veřejná listina a civilní řízení, nález vydaný před rozhodci jako veřejná listina a použití listin v rozhodčím řízení, notářské listiny, srovnání s řízením správním, trestněprávní ochrana veřejných listin, srovnání se zabráněním civilněprávní úpravou, komunitární oblast, veřejná listina z pohledu mezinárodního práva soukromého*)

Eliáš, K. Aníž křičte, že Vám stavbu bořím (*jak má zákon vlastnické právo uchopit – standard kontinentální konvence, standard sovětské provenience, syntéza, konkluze*)

Vrchní soud v Praze Know-how coby vklad společníka

„§ 59, § 60 ObchZ

§ 200d OSŘ

Know-how se zpravidla rozumějí výrobně technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, které umožňují vytvořit takový výsledný produkt, který by bez nich být vytvořen nemohl, a které jsou v daném okamžiku a místě výjimečné.

Pro vklad do obchodní společnosti musí být poznatky oddělitelné od jejích nositelů (autorů) a zachytilelné na hmotném substrátu, v dokumentaci. Poznatky musí umožňovat jejich převod či přechod.

Otázka, zda se jedná o know-how v technickém smyslu, je otázkou znaleckou, otázka, zda se jedná o know-how jako nepeněžitý vklad do základního kapitálu společnosti, tedy zda předmět vkladu je ve skutečnosti know-how v právním smyslu, je otázkou právní, kterou nemůže řešit znalec, nýbrž soud.

Usnesení ze dne 2. 11. 2005, sp. zn. 7 Cmo 209/2005-44“

2006, č. 9

Holub, M. Registrované partnerství? Ani ryba ani rak [*koncepce zákona, systematika, pojmy, předpoklady pro vstup do partnerství, neexistence a neplatnost partnerství, zánik partnerství, smrt či prohlášení partnera za mrtvého, rozhodnutí soudu o zrušení partnerství,*

práva a povinnosti (nebo povinnosti a práva) partnerů, promítnutí nového institutu do civilněprávních úprav]

Cetlová, K. K termínu účastnický cenný papír podle § 183a ObchZ (*zákonná definice účastnických cenných papírů, převoditelné cenné papíry, které umožňují nabytí akcií nebo zatímních listů cílové společnosti*)

Vrchní soud v Praze Směna obchodních podílů společností s ručením omezeným

„§ 115, § 409–470 ObchZ

Směna obchodních podílů je pouze jedním z typů jejich převodu.

Na smlouvu o směně obchodních podílů se kromě jiného použije rovněž § 115 ObchZ. Smlouva o směně obchodních podílů společností s ručením omezeným musí mít písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, nabyvatel, který není společník, v ní musí prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popř. stanovám, a především musí obsahovat vůli převodce obchodního podílu v jedné společnosti s ručením omezeným tento obchodní podíl převést a za něj nabytí obchodní podíl v jiné společnosti a vůli nabyvatele obchodní podíl v této společnosti nabytí a za něj převést obchodní podíl v jiné společnosti.

Usnesení ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. 7 Cmo 519/2005“

Soudní rozhledy

2006, č. 3

Nejvyšší soud České republiky Uvedení data podpisu v holografní závěti

„§ 476a ObčZ

V holografní závěti musí být vlastní rukou zůstavitele uveden den, měsíc a rok, kdy byla závěť podepsána pouhé uvedení data v úředním ověření vlastnoručního podpisu nepostačuje.

Usnesení ze dne 25. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1454/2005“

Vrchní soud v Praze Podoba obchodní firmy

„§ 10 odst. 1, § 107 ObchZ

Dodatek označující právní formu musí být ve firmě obsažen, ale toliko jednou. Konec firmy nemusí být vždy nutně představován dodatkem o právní formě.

Do obchodního rejstříku nelze zapsat zkrácenou ani jinou podobu názvu, který je již v obchodním rejstříku jako firma u téže právnické osoby zapsána.

Usnesení ze dne 2. 12. 2005, sp. zn. 7 Cmo 383/2005“

2006, č. 4

Nejvyšší soud České republiky Doručování rozhodnutí ležící pozůstalosti veřejnou vyhláškou

„§ 33 vládního nařízení č. 8/1928 Sb.

Veřejnou vyhláškou bylo možno doručovat i tzv. ležící pozůstalosti jako existujícímu subjektu správního řízení, a to i když nebyla zastoupena opatrovníkem.

Rozsudek ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2255/2004“

Nejvyšší soud České republiky Určitost převodní smlouvy při označení pozemku podle již překonaného operátu pozemkové knihy (evidence nemovitostí). Uplatnění majetkového práva, na které restituční předpis nedopadá

„§ 37 odst. 2 ObčZ

Jestliže v převodní smlouvě byl pozemek označen číslem, pod kterým byl vedený v pozemkové knize, nelze

tuto smlouvu považovat za neplatnou pro neurčitost označení předmětu smlouvy není relevantní, zda v době převodu byl pozemek v operátech evidence nemovitostí zachová, resp. zda v nich byl jako takový zobrazen a označen. Významným je, že byl převeden dostatečně určitě vymezený či vymežitelný pozemek, který byl ve vlastnictví převodce a celý byl na nabyvatele převeden.

Rozsudek ze dne 21. 6. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1799/2004⁴

Zprávy z notářské komory

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (dále jen „notářský řád“), v platném znění, a § 2 odst. 1 předpisu o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZY

na obsazení notářských úřadů

1. pro obvod Městského soudu v Brně se sídlem v Brně na úterý 19. září 2006 a středu 20. září 2006. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Ječná 11, nejpozději do 19. srpna 2006.
2. pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 10 se sídlem v Praze na úterý 26. září 2006 a středu 27. září 2006. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Ječná 11, nejpozději do 26. srpna 2006.
3. pro obvod Okresního soudu v Tachově se sídlem ve Stříbře a pro obvod Okresního soudu v Litoměřicích se sídlem v Litoměřicích na úterý 3. října 2006. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Ječná 11, nejpozději do 3. září 2006.
4. pro obvod Okresního soudu ve Vsetíně se sídlem ve Vsetíně na středu 4. října 2006. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Ječná 11, nejpozději do 4. září 2006.
5. pro obvod Okresního soudu Brno venkov se sídlem v Brně na úterý 10. října 2006 a středu 11. října 2006. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Ječná 11, nejpozději do 10. září 2006.
6. pro obvod Okresního soudu v Kladně se sídlem v Kladně na úterý 17. října 2006 a středu 18. října 2006. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Ječná 11, nejpozději do 17. září 2006.

Konkurzy se konají ve shora uvedených termínech od 10,00 hod. v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Ječná 11.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 10 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory ČR u HVB Bank CR, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Ječná 11.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- a) Osvědčení o státním občanství České republiky.
- b) Prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům.
- c) Výpis z rejstříku trestů ne starší tří měsíců.
- d) Doklad o získání vysokoškolského vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, úplného vysokoškolského vzdělání na právnické fakultě vysoké školy podle dřívějších právních předpisů nebo vzdělání v oblasti práva na vysoké škole v zahraničí, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, anebo je toto vzdělání uznáno podle zvláštních právních předpisů.
- e) Doklad o alespoň pětileté délce notářské praxe (definice notářské praxe v § 7 odst. 2 věta první notářského řádu) nebo jiné praxe (výčet této praxe v § 7 odst. 2 věta druhá notářského řádu).
- f) Doklad o složení notářské zkoušky (definice notářské zkoušky v § 7 odst. 3 věta první notářského řádu) nebo jiné zkoušky (výčet těchto zkoušek v § 7 odst. 3 věta druhá notářského řádu).
- g) Osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, v platném znění, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971.
- h) Doklad o zaplacení poplatku za podání přihlášky do konkurzu (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod písm. h).

Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod písm. e), g), h) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářská komora České republiky zašle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátého dne před dnem konání konkurzu písemnou pozvánku k jednání před konkurzní komisí.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.